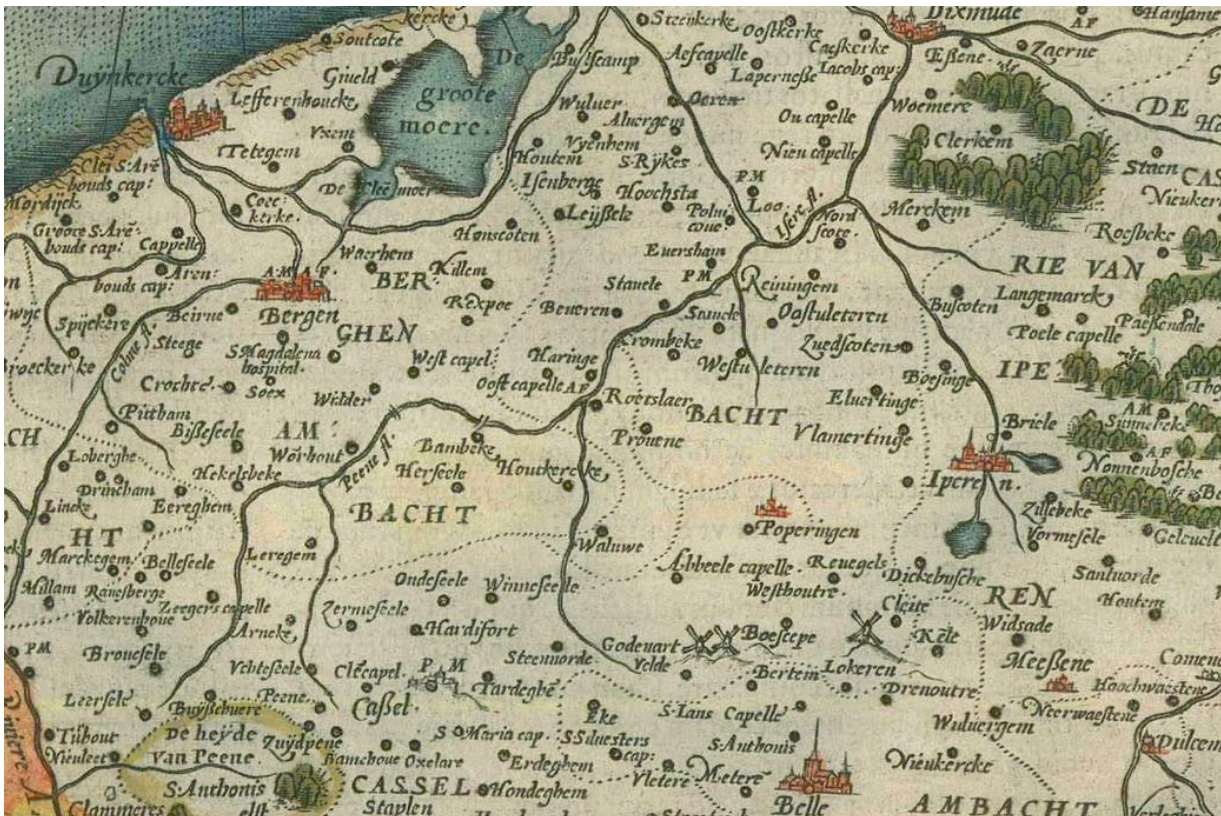
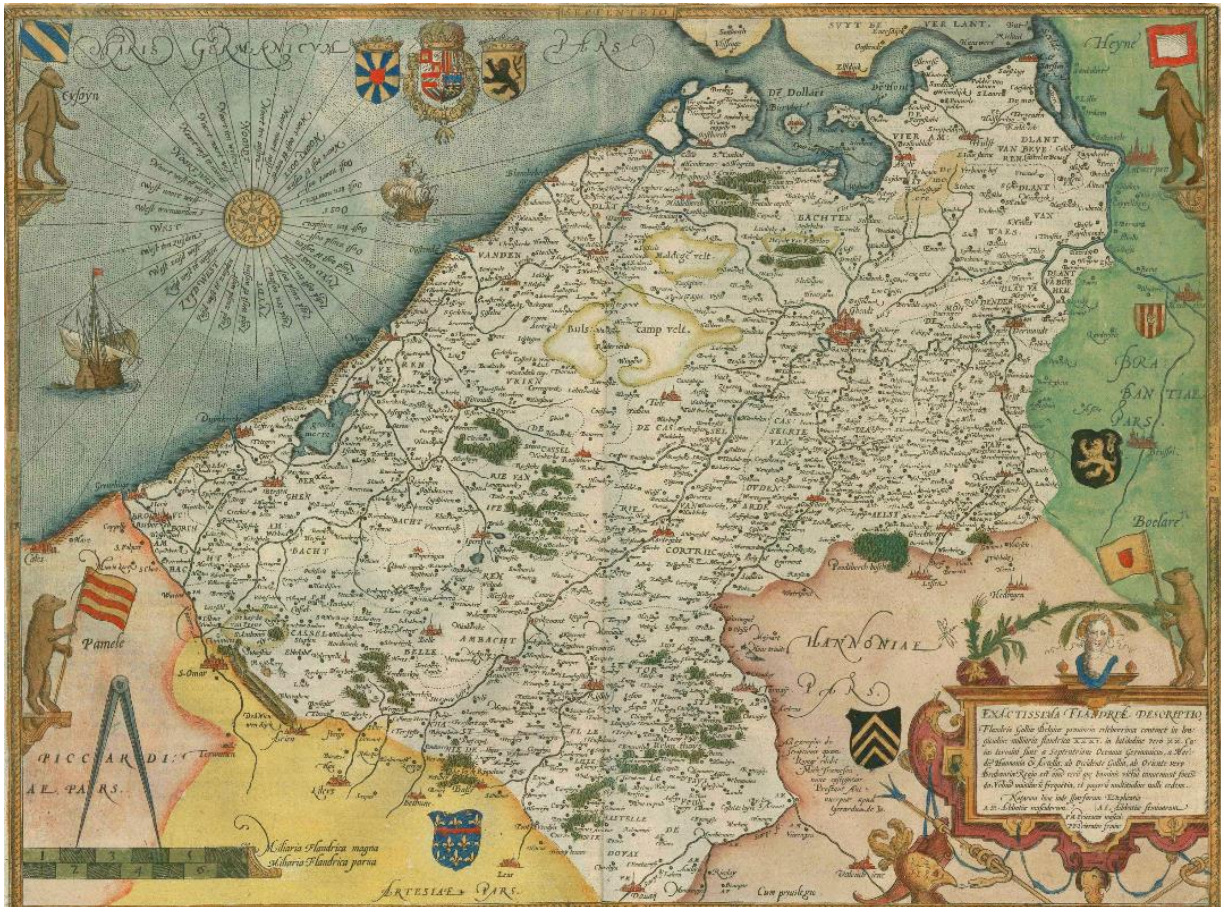

1578

Gerard De Jode – 1578

Het magistraet van Veurnambacht, het lant vol beroerte siende, ende hunlieder gmeente, zoo veel als het doenlick was, willende beschermen, hielt in de maendt van Januarii 1578, eene **generale monsteringe**, soo van 't volck die ten oorloge conde trecken, als van alle de wapenen, ende sy schreven op eene lyste de cloeckste ende bequaemste mannen, om dese in cas van noot tot bescherminge vanden lande tee gebruycken.

16 januari 1578 –
Een vomme
Renten – SAP
365

Willem vanden
Aerndt verbyndt
in handen van
Everaerd van
Mintweghe
doute een
vomme ofte
hoop houts
staende int hoff
vande
voornoemde

comparant ende dat in verzerkthede vande bortochte van vyff ponden grooten vlamesch –
reste van meerder somme jehens Jooris de Byzere ende Jreoon Faes vervreghen – noch
verbyndt den voorseide comprant in verzkerthede van xxviiiij pond parisis x schele parisis van
geheleenden ghelde alle zyn catheilen binnen zynen huuse hem teobehoorende

Actum den xvj januari xvc lxxviii

Present Lauwers Pilgrem vervanghende jan Goddud – schepene

21 januari 1578 – Pieter Rouvroy doude geeft een lening aan Jan Drooghebroodt – Renten
SAP 395

Pieter Rouvroy
doute heift
ghecocht jeghehs
Jan
Drooghebroodt
ende Barbele
zyne huusvrauwe
een erfvelycke
losrente van vj
pond parisis
tsjaers – den
penninck xvj –
voor de somme
van acht ponden

grooten vlaemscher munte –

vallende altyts den eersten dach van january – tjste xvc lxxix ende also voorts totter lossynghe van de voorseide rente diemen zal moghen doen ten tweeen payementen telcken den helft – daerinne verbindende een huus, erfve ende cathelen – groene ende drooghe – staende up de Casselstraete – van zuuden derfve van Onse Vrouwen – van noorden de voorseide Casselstraet – van oosten tVliender straetken ende van westen Jooris Dupondt – te vooren belast met xxij pond paris is tsjaers – den penninck xvj – jeghens de voorseide Rouvroy ende inde couterrente – Innynghen naer coustume – Actum den xxj january xvc lxxviiij Present Jooris van de Ghoorsteene – burchmeester – Boudewyn Drieulx – Lauwers Pilgrem – Gillis de Bergh ende Jan Godduud – schepene

27 januari 1578 – Het wezengeld uitgeleend

Jan Callewaert neemt te weezeghelde van Loys Carton ende Pieter de Roode als vooghden van Tryucken – tkynt van Lauwyck Elias – de somme van vierentwintich ponden grooten vlaemsscher munte – de

peninck zeshiene – drie jaer lanck naer costume danoff tjste jaer vallen zal den jste in january eerstcommende – belovende tende van de drie jaeren souffisante zeker ten contentemente van de voorseide vooghden ofte tprincipael te restitueren – waervooren Boudewyn Drieulx hem borghe ende principael constitueert voor de voorseide xxiiij pond Actum den xxvij january xvc lxxviiij Preent Jooris vande Ghoorsteene – burchmeester ende Lauwers Pilgrem, schepene

26 januari 1578 – Hout verkocht

Roberdt Baerdt filius Gillis woonende inde prochie van Elverdynghe transporteert in handen ende ten proffyte van Clays de Bree filius Claeys – de somme van sevenveertich ponden

parisis - spruutende de voorseide somme van coope van houtte die Jan Lauwers den voorseide comparant schuldich was –
ghevende den voorseide Claeys alzulcke macht ende moghentheet als hy comparant hadde op den voorseide Jan Lauwers
Actum den xxvj january xvc lxxviii
Present Jooris vande Goorsteene – burchmeester ende Willem van Beveren – schepene.

31 januari 1578 – De slag van Gembloers -

In de slag van Gembloers, versloeg Don Juan met zijn Spaanse troepen, het statenleger dat samengesteld was door de Nederlandse provincies. Daarmee kantelde ook opeens weer de machtsverhoudingen. We kregen drie partijen in het land. Enerzijds hadden we de partij van Matthias en Oranje, die de officiële machthebbers waren.

Anderzijds kregen we vanuit Gent de radicale protestanten met aan het hoofd Ryhove en niet te vergeten Petrus Daten.

En nu kregen we ook weer Don Juan, die zich versterkt zag met de ‘malconenten’, een groep katholieke edelen die zijn kant kozen.

8 februari 1578 – Hoppe - SAP 244

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is written on aged, yellowed paper and is somewhat difficult to decipher due to the cursive style. It appears to be a formal document, possibly a contract or a letter of appointment, mentioning names and titles. The text is written in a single column and is signed at the bottom.

Cornelis Stilte es ghecondempneert te bethaelen **Godelieve, de wedewe Cornelis Makareel**, xviiij pond iij schele ij deniers grooten, reste van coope ende leverynghe van **hoppe**, te bethaelen iiij pond parisis te coudt Ypermaerct eerstcommende ende de reste over de vulle betaelynghe te paessen feeste daer naer, ghekent.

Februari 1578 – Soberen tijd op de Koude Iepermarkt - Augustyn van Hermelghem

In de coude Ypre-maerct, 't welke was op St^e. Mathiesdag, (25 februari) zoo wasser hier t'Ypre groote wadhte gehouden, want de maren gingen vreempt, niet tegenstaende de marct verginck redelyk, maer crancke vente door den soberen tijd, de welke was overal; maer men continnuerde zeere alomme de wachte; want St^e-Omaers en andere frontiersteden van Vranckerijck waren zeer op hun hoeden, want men zeyde dat don Jan hadde alliancie men eenige Francoysen.

Ook naer de Ypre-maerct zoo was don Jan altydts voortgaende en alomme steden en sloten innemende, daer hy konste; want hy nam de stede van Nivelles, en men verwachtte groote menigte van volk uyt Duytsland; en daer vergaerde vele volk ontrent Brusselle, om te slaen legere twee mylen buyten Brusselle, en Mathias, den gouverneur, met den Prince, hielt hem noch altydts tot Antwerpen, en het hof was daer gehouden.

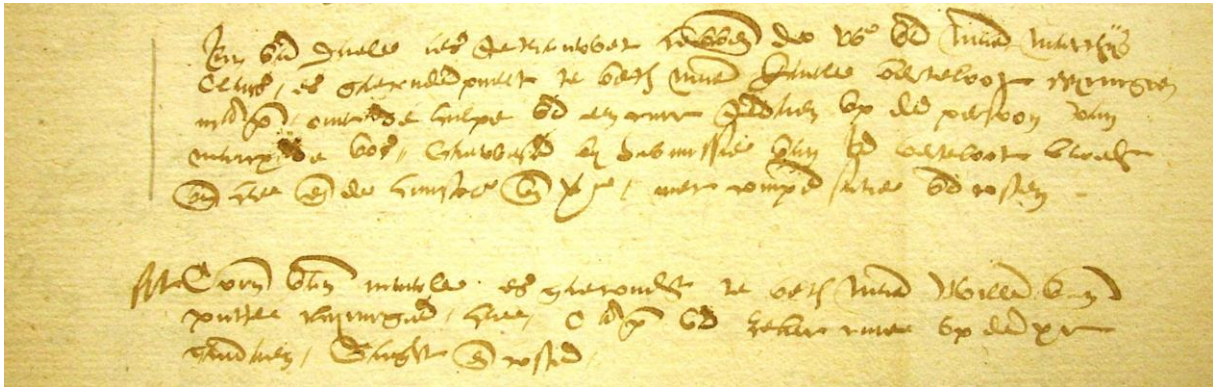
Het **Beleg van Zichem** was tijdens de Tachtigjarige Oorlog een belegering van Zichem van 20 februari tot 24 februari, 1578, in opdracht van Don Juan onder uitvoering van Berlaymont tegen de staatsen. Deze wisten de eerste aanval af te slaan, waarna Berlaymont bijstand kreeg van Parma. Deze liet de stad bestormen, waarna een deel van het garnizoen nog tot de volgende ochtend stand hield op het kasteel. Toen verzet niet meer

mogelijk was gaven de staatsen zich over, Parma liet als voorbeeld voor andere steden die verzet zouden bieden, de voltallige bezetting doden en hun lijken in de Demer gooien.

1 maart 1578 – Daneel Castier heeft schulden – SAP 395 – Renten – Folio 100 verso

Daneel Castier, verbyndt in handen van **Eloy Moreel**

drie coen,deene wit gryse, een blaerde ende blaegrijs – een jaerlynck calf - een Brughsche coetse – een traillen schaeprarede ende een laede ende dat in verzkerthede van thien ponden grooten weezegheltoebheoorende de weeze van Hc. Reyngher waer voroen de voornoemde Eloy borghe es ende xxxvj pond parisis van gheleende gheld ende aerbeyde omme by ghebreke van beschadicheyd ende betalinghe van tvoorseide verbandt in partie ofte gheheel te recouvreren ende verhaelen actum den eersten marty xvc lxxvij present Boudewyn Drieulx ende Corneel de Schottere, schepen

Jan van Daele als getrouwet hebbende de wedwe van meester **Matthys Clays** es ghecondempneert te bethaelen meester **Kaerle Berteloot**, chirurgien iiij pond parisis over de hulpe van een cuer ghedaen op de persoon van **Marcx Devos**, ghewyst by submissie van **Jan Berteloot**, broeder van haer ende de huusvrouwe van Jan – met compensatie van kosten

Clays Legier es ghecondempneert te bethaelen **Jan Loot** als bryngher sbriefts over Jooris Visaige lxxiii pond parisis van leveringhe van waghen ende waghenharnasch – ghegroot op cedulle

7 maart 1578 met 1 maart zijn zie aldaar staat er al

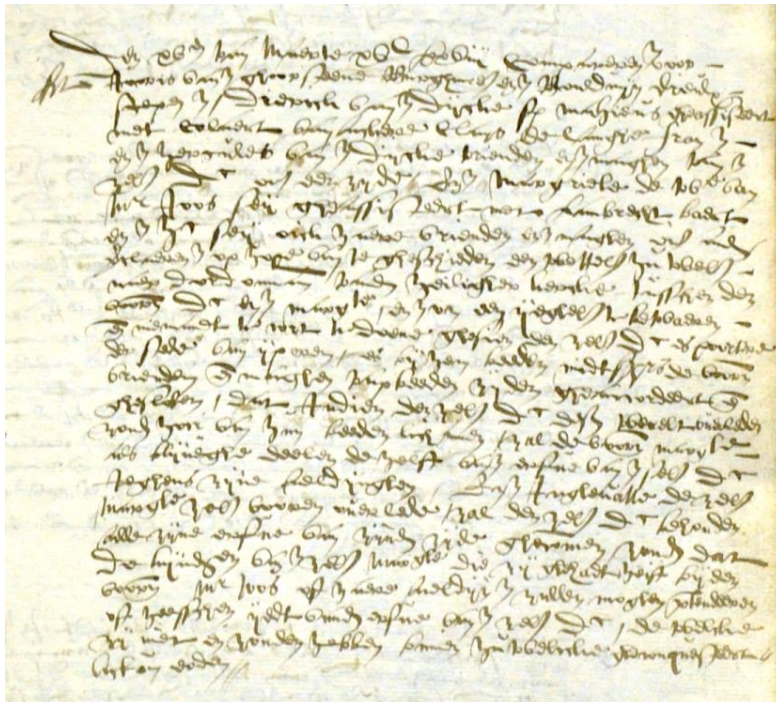
Jan de Hondt verbyndt inde handen van **Pieter Weines** een huus ende catheilen - groene ende drooghe hem toebehoerende staende upde grondt van daeldinghen van Jan van Pottelberghe inden Hipshouck - metgaeders een gryze coe ende een zwart jaerlyck calff ende alle ander catheilen - present ende toecommende - ende dat in verzeckerthede van de somme van veerthien ponden grooten van zeker ghemeens onder malcanderen ghehadt
Actum den xij de marty xvc lxxviii
Present Jooris vnde Ghoorstene burghmeester ene Lauwers Pilgrem schepenne

Het **Beleg van Nijvel** was tijdens de Tachtigjarige Oorlog een belegering van Nijvel van 8 maart tot 12 maart 1578, onder uitvoering van Mansfeld tegen kolonel Joost de Soete. Deze wist de aanvallen van de Franse legers in Spaanse dienst af te slaan, waarna Mansfeld bijstand kreeg van ondersteunende legers van don Juan en Parma. De Soete was tegen de overmacht niet opgewassen en moest daarom capituleren onder voorwaarden, zoals het achterlaten van hun baggage. Tijdens het vergaren van baggage door de Franse soldaten van Mansfeld vond op het stadhuis een grote explosie plaats met vele doden en gewonden als gevolg.

15 maart 1578 – Een huwelijkscontract – Rentén – SAP 395

Den xvde van maerte xvc lxxviii compareeren voor Jooris vande Ghoorsteene, burchmeester ende Boudewyn Drieulx schepen –

Dierick van der Dycke filius Mahieu gheassisteert met Claeys vande Ackere - Clays de Langhe - Frans ende Hercules vander Dycke - vrienden ende maghen van de zelve Dieryck over een zyde

ende **Margriete de weduwe van meester Joos Sey** gheassisteert met **Lambrecht Baert ende Henri Sey** over haere vrienden ende maghen - verclarende op hope van te gheschieden een wettelick huwelick naer dordonnantie vanden heilighen kercke tusschen den voornoemde Dieryck ende Margriete en van een yeghelicken te bewaeren ende niemandt te cort te doene ghesien de zelve Dieryck es poortere der stede van Yperen - es by hem beeden metsgaders de voornoemde vrienden en maghen van beeden zyden gheacoordeert ende ghesloten

dat indien den zelve Dieryck desen werelt overleede zonder hoir van hun beeden lichamen - zal de voornoemde Margryte als blyveghe deelen de helft van de erfve van drn zelve Dieryck jeghens zyne aeldinghen ende inghevalle de zelve Margryte zelve vooren overleede zal den zelve Deryck behouden alle zyne erfve van zynen zyde commende zonder dat de kynderen van de zelve Margryete die zy ghehadt heift by den voornoemde meester Joos of haere aeldynghen zullen moghen pretendeeren oft heessen yedt vanden erfve van de zelve Dieryck – d
e welcke zy niet en zouden hebben binnen huwelicke gheconquesteert
Actum eodem

15 maart 1578 – Verhuur van een hommelhof – SAP 115 – Processen

Een retrostuk uit dit proces is gedateerd 15 maart 1578

Alaerdt de Roode

heift ghehuert jeghens **Christiaen Melis**

een hommelhof, groot van lande een ghemet xv roeden, ligghende inden **Hamhouck**, streckende langhs de Crombecqstraete

ende dat eenen termijn van neghen jaeren lanck gheduerende

omme de somme van achtendertich pondt parisis tjaers den hoop,

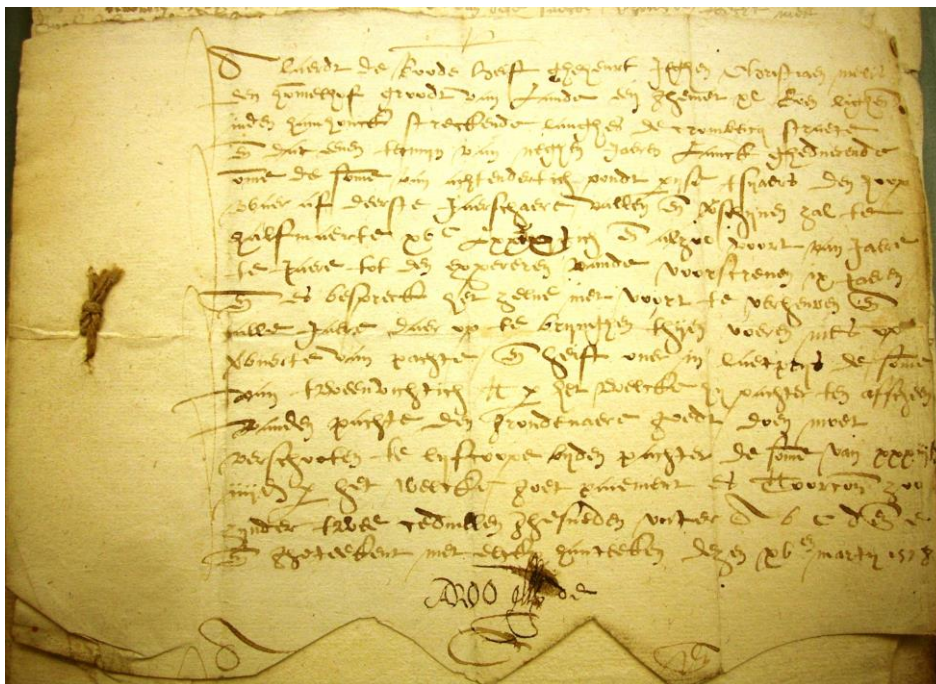
waeraf deerste jaerschaere vallen ende verschynen zal te half maerte xvc lxxx-tich

ende alzo voort van jaere te jaere tot den expereren vande voorschreven ix jaeren

ende es bespreck hetzelve niet voort te verhueren

ende alle jaere daer op te bryngghen thyen voeren mes op verbuete van pachte

ende heift over in laetprys de somme van twee-envichtich pond parisis

het welcke hy
pachter ten
affscheen vanden
pachte, den
grondenaere goet
doen moet –
verschooten te
lyfcoope by den
pachter de somme
van xxxiiij schele
iiij deniers paris
het welcke goet
paiement es
Toorconde zoo
zynder twee
cedullen
ghesneden vuter A,
B, C, D ende E
ende gheteeckent

met elcken hanteekken dezen xv-de maerty 1578

19 maart 1578 – Koop van huiden - SAP 244

Gheleyn de Buckere es ghecondempneert te bethaelen Kaerle Malegheer twaelf pond zeshien schelle viij grooten vlaemsch van coope van huuden by cedulle

19 maart 1578 - SAP 395 - Folio 98 verso

Jan Campe verbyndt in handen van Clays Campe - vader van de voornoemde Jan - - Christiaen ende Jacob Campe - broeders –
een huus, stal - erfve ende alle groene catheylen daer op staende ende twee merrien - een baeyde met een blisse - ende een zwarte zonder blisse - een bruune blarde coe -
ende alle groene vruchten ende boomen staende op zes ghemeten **landts toebehoorende den proost deser stede**

ende voorts alle zyn goet - present ende toecommende - ende dat in bewaerenesse van thien ponden grooten weezeghelde toebehoorende zyne kinderen –
noch zeven ponden grooten van gheleenden ghelde die zijn voornoemde vader hem gheleendt heift metgaders thien ponden grooten - reste van coope van peerden jeghens Jan Zwynedau waervooren zy borghe zyn ende voor den landspacht

Actum den xix in maerty xvc lvijvij

Present Jooris vander Ghoorsteene - burghmeester ende Gilis de Bergh - schepen

28 maart 1578 - SAP 395 - Folio 98 verso

Claeys de Brauwere filius Maillaerts verbyndt in handen van **Pieter Denys** als borghe ende principael voor de weezenpenninghen toebehoorende de drie kinderen van de voornoemde Claeys de Brauwere -

bedraghende de somme van xxviij pond grooten voor den voornoemde Brauwere jeghens **Pieter Mets** als vooght vande voorseide weezen -

een ghemet lij roeden zaeyland ofte daer ontrent - streckende oost ende west - thoosthende Pieter de Brauwere - twesthende op de Boeschipstraete - de zuudzyde Gilis van Bethleem ende de noordzyde de voornoemde Pieter Denys -

Item vyf vierendeel landts of daerontrent ligghe inde Wipperhouck - streckende oost ende west - doosthende op den Berghwech - de westzyde de disch van Sint Bertins - de noordzyde de voorseide weezen ende de zuudzyde de weduwe van Jacob Abselon - zuuver ende onbelast -

ende een huus staende op de grondt van Jan Marcelis binnen de prochie van Boeschepe - omme executie -

Actum den xxvij de marty xvc lxxvij

Present Corneel de Schottere ende Gillis De Bergh, schepenen

20 maart 1578 – De geuzen nemen de macht te Ieper - Augustyn van Hermelghem

*Op 28 oktober 1577 greep het Gentse stadsbestuur onder leiding van de radicale calvinisten Jan van Hembyze en François van Ryhove de macht voer Vlaanderen. Onder andere de grootbaljuw van Gent en de bisschoppen van Brugge en Ieper werden gevangengenomen. Naar het voorbeeld van Brussel werd op 1 november een Comité van XVIII mannen met Hembyze als eerste-schepenen aangesteld die het bewind zouden voeren. Hembyze werd gesteund door calvinistische predikanten als **Petrus Datheen** en Herman Modet in zijn anti-katholieke terreur.*

Ryhove bewapende het volk en nam vreemde (Engelse en Schotse) huurlingen in dienst, waarmee het de Gentse Republiek lukte grote delen van het graafschap Vlaanderen te controleren.

Op den 20sten van maerte 1578, - zo schrijft van Hermelghem - zoo zijn die van Gend ingekomen tot Brugge met groote menigte van volk, wel 400 peerden en wel duysent voetknechten, wel gemonteert en hebben in de stadt stercke wachte gehouden mette poorterie van Brugge; want het wel te dincken was datter eenige Gentenaers kwamen, en t' Yper groote beroerte was onder het volk door deze zake; want het zeer vreempt luyde in de ooren van vele en het liep in 't woort dat zy van daer naer Ypre komen zouden om het zelve daer te doene. Op den zelve 20sten van maerte, zoo kwam mijnheere Pauwels van Noyelles, ruyter-heere van Staên, tot Ypre met zekere commissie van de Altesse Matthias en de Staten om te wesene gouverneur en capiteyn van der stede en casselerye van Ypre,

Een kleine week later, werden de trommel geslagen en allen die opgeschreven waren, dienden in het klooster van Sint Maarten, zich te komen wapenen.

De malcontenten - Pauwel Heindericx

In 't eerste van april 1578 wiert te Veurne de tijdinge gebracht, dat **Valentin de Pardieu**, heere van LaMotte, generael van 't geschoot des statenleger ende gouverneur van **Grevelinghe**, de partye die hy diende was afgefallen, ende naer dat hy, hem in sijn gouvernement vertrocken hadt, heeft hy sich, corts daer naer, versoent met **don Juan**. Als hy sulcx verricht hadde, dede hy uut Grevelinghe, vertrecken alle den gonen die den staten meest genegen waren, yets waer over men hier seer beroert was.

Valentin de Pardieu, die onder andere heer van Eskelbeke was, was niet zo maar van kamp verandert. Hij vreesde, samen met nog andere zuid-Nederlandse edelen, dat de Fransen van al de heibel in de Nederlanden gebruik zouden maken om nog maar eens het huidige Frans-Vlaanderen – le Flandre- binnen te vallen. Daarom wenste hij ook van de kerk van Mardyck een vesting te maken. Hij richtte zijn eigen leger op.

Ondanks verschillende beloften, kreeg hij geen geld van de Staten-Generaal om zijn troepen te betalen. Om al deze redenen, koos hij uiteindelijk het kamp van Don Juan.

De malcontenten werden door de calvinisten spottend ‘moeytemaeckers’ of ‘paternosterknechten’ genoemd.

Ten gevolge van die gebeurtenisse, wierden de magistraten van Veurne ende Veurnambacht, van wege den heere Doffay, superintendent van West-Vlaenderen, dadelick beschreven, sonder uytstel hunlieder vertegenwoordigers te senden aner **Duynkercke**, om dat sy sich aldaer, onder sijnen toesichte, met de afgesondene van **Bergen ende Brouckburgh** soudén beraden ende de beste middelen rachten te vinden ter vewarenisse ende ter versekeringe des behoudts der streeke, die door de overlopinge van den heere van la Motte seer te vreesen hadt. De gedeputeerde van Bergen ende Brouckburgh, waer by die van ’t magistraet van Veurnambacht en trocken, sonder tijdt te verliesen, naer Brugge, om den vier leden ’s lants de ontsteltenisse kenbaer te maecken, waerin het gemeente was door de overlopinge vanden gouverneur van Grevelinghe tot de partye van don Juan, ende sy versochten, datter van wege de provintie soude voorsien worden ter veylicheyt vanden quartiere, soo **door ’t senden van oorlogsvolck**, van munitien, als door de steden die nabeurichst vanden vyandt waren, ten algemeenen coste te verstercken.

De leden voorsagen eenichsins in de vragen die hun gedaen waren, en de sonden naer dese streecke goede garnisoenen, namentlick binnen Veurne drie compagnien voetvolck van hondert vijftigh mannen ider, waer door men hier in meerdere sekerheyt was.

Ook Augustyn van Hermelghem haalt De la Motte aan:

Op **den 12sten van april**, zoo wasser zeer kwade mare van Grevelinge, want Monsieur de la Motte, gouverneur van de stadt en casteel van Grevelinge, de welke hadde ter diversche tyden ontboden geweest ten hove, en en wilde niet compareeren, zoo wasser een capiteyn gezonden met een vendel knegten om de stede van Grevelinge te bewaren, en dat Lamotte trecken zouden naer de legere;

maer als den zelven capiteyn kwam in zyne presentie, nam hy hem gevangen, en hielt de stede van Grevelinge met het casteel voor hem, om welke mare het volk zeer beroert was.

Pauwel Heindericx *schrijft verder:*

Door dese nieuwe beroerten ende oorlogen sach men in ’t Veurneambachtse alle **de geusen wederceeren** die, sedert den tijdt vanden hertogh van Alba, daer uut gevlucht waren, bovendien de gone die onder den schijn van roomsch cathlycken in ’t lant bleven, verdoocken hunlieder voorgaende geveynstheyt niet meer, maer liepen by elcanderen om sich te beraeden op welcke wijze de leeringe van Calvin best soude weder ingebrocht worden, ende daer toe ontboden sy eenen minister uut Hollant.

Ook in Poperinge regelen sommige gevluchte geuzen nu terug hun zaken.

4 april 1578 – Vulderie in de Leverstraat - Renten – SAP 395
--

Jan Vanderhaeghe filius Jans de jonghe

kend schuldich tzyn **Steven de Keysere**

de somme van thien ponden grooten vlaemsch van coope ende leverynghe van houte – te betaelen te kersmesse eerstcommende –

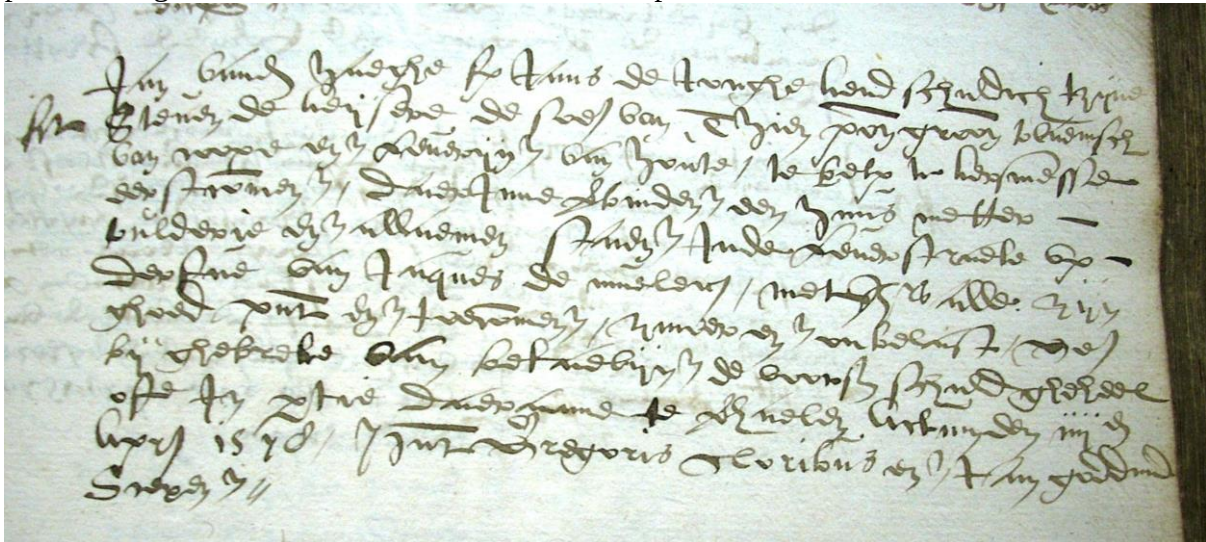
ende daerinne verbyndende een huus metter vulderie ende allaemen staende in de Leverstraete up derfvevan Jaques de meulenaere,

metsgaders alle zyn ghoed – present ende toecommende – zuuver ende onbelast –

omme by ghebreke van betaelynghe de voorseyde schuld gheheel ofte in partie daeranne te verhaelen

actum den iijde april 1578

present Gregorius Cloribus ende Jan Godduud, scepenen

10 april 1578 – Den Wijngaerd in de Casselstraat – SAP 395 Renten

Mattheus Moeraerd

verbind inden handen van **Jacob Floor filius Maillaerd**

een huus metter erfve staende op de Nyeuwe Maerct, ghehaemdt **de Franssche Schildt**

Item een huus metter erfve staende op de zelve Nyeuwe Maerct daerinne Joos de Cater woont

Item twee huuzekens metten erfve, staende in de Hondstraete

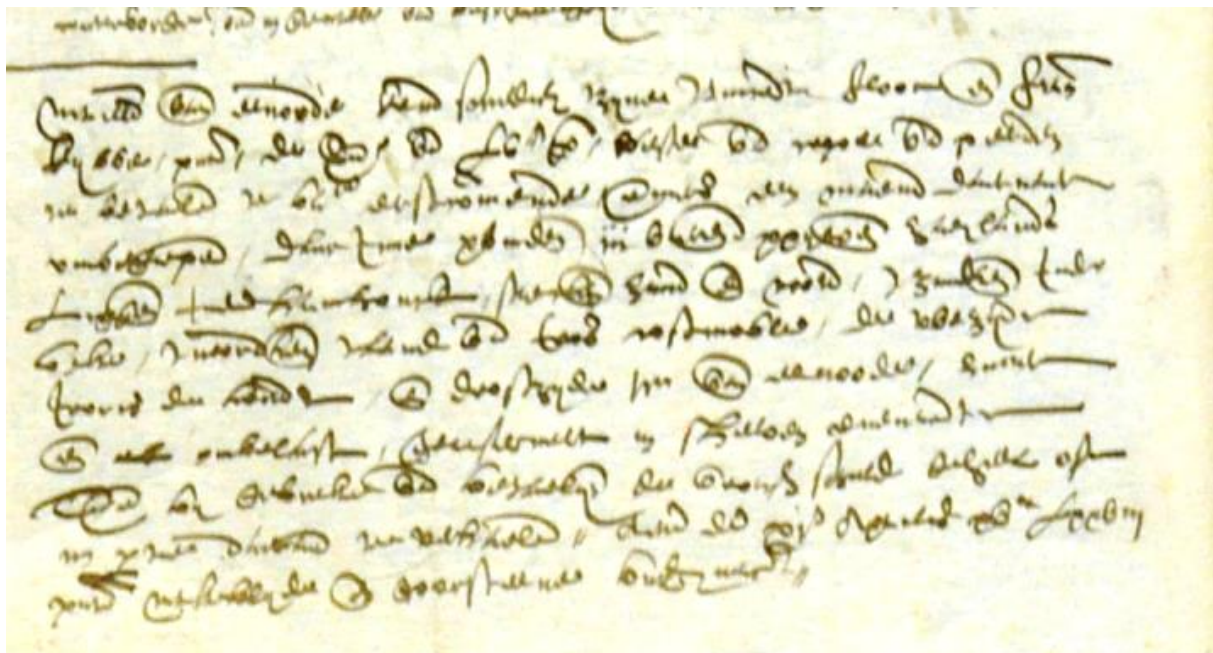
Item een huus staende op de **Casselstraete**, ghehaemt **den Wijngaerd**, met een cleen huuzeken daeraen, daer Jan Markey nu woont

Alle toebehoorende de voornoemde comparandt metghaders zijn persoon ende dat in verzeckerthede van de somme van xxxiiij pond grooten vlaems

waervoren de voornoemde Jacob Floor hem verkennt heeft borghe ende principael over Jacob VanLende jeghens Kaerle Voeds ende de comparandt conterborghe om in ghevalle van beschaedigheyd de zelve geheel ofte in partie an de persoon van de comparandt ofte zyne voorseyde goedyngghen te betaelen, op heerlijke requeste ende zonder breeder wettelicheyd daer voeren te gebruycken

Actum den xste in april 1578

Present Joris van Ghoorsteene, burghmeester ende Willem van Beveren, schepene

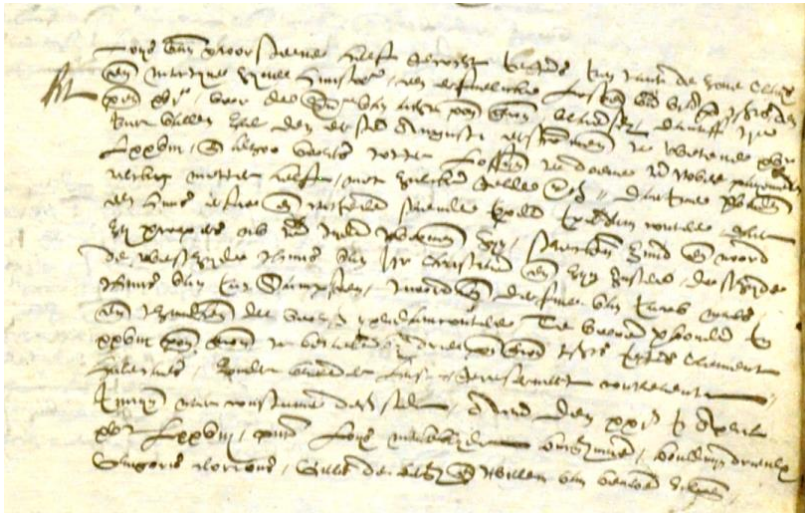
19 april 1578 – Een rente van de gilde van het Heilig Sacrament – SAP 395 Renten

Dheer Jacob Meersschaerd, prb. Pasteur, als ontfangher vande ghilde vande Heilighe Sacramente, tSinte Bertins, heeft gecocht jeghens **Jacques Pilgrem ende Anna**, zijne huusvrauwe, ten proffyte vande voorseide gilde – eene erfvelicke losrente van zes ponden parisis tsjaers – de penninck xvj – voor de somme van acht ponden grooten vlaemsche munte – dannaff tjste jaer vallen ende verschijnen zal den xix ste aprilis xvc lxxix ende alzoo voorts totter lossinghe te doene met zulcker gelde als waarmede men sconincx demande betaelen zal daerinne verbindende de helft van drie ghemeten lands hommelhoff zijnde, ghemeen met **Pieter Rouvroye** doude – ligghende in **de Eeckhouck** – streckende metten zuudhende tot den lande van de voorseide Pieter Rouvroye – tnoordhende **Andries De Bucker** – doostzyde Willem Floor ende de westzyde langhs **tProvenstraetken** – zuuver ende onbelast van alle renten ende verbanden – innynhge naer coustume deser stede Actum present Loys Makeblyde ende Joris Van Goorsteene, burghmeesters, Boudewyn Drueulx, Gegorius Gloribus ende Jan Daten, schepenen Den xix ste aprilis lxxviiij

21 april 1578 – SAP 395 – Renten - Folio 100

Loys vande Ghoorsteene heift ghecocht jeghens Jan Tant de zone Claeyns ende Martyne zyne huusrauwe een erfvelicke losrente van vier pond parisis tsjaers - den penninck xvj - voor de somme van acht ponden grooten vlaemsch - dannaff tjste jaer vallen zal den eerste augusti eerstcommende - te wetene xvc lxxviiij ende alzoo voorts toter lossinghe te doene ten twee payementen telcken met den helft - met zulcke gelde etc.

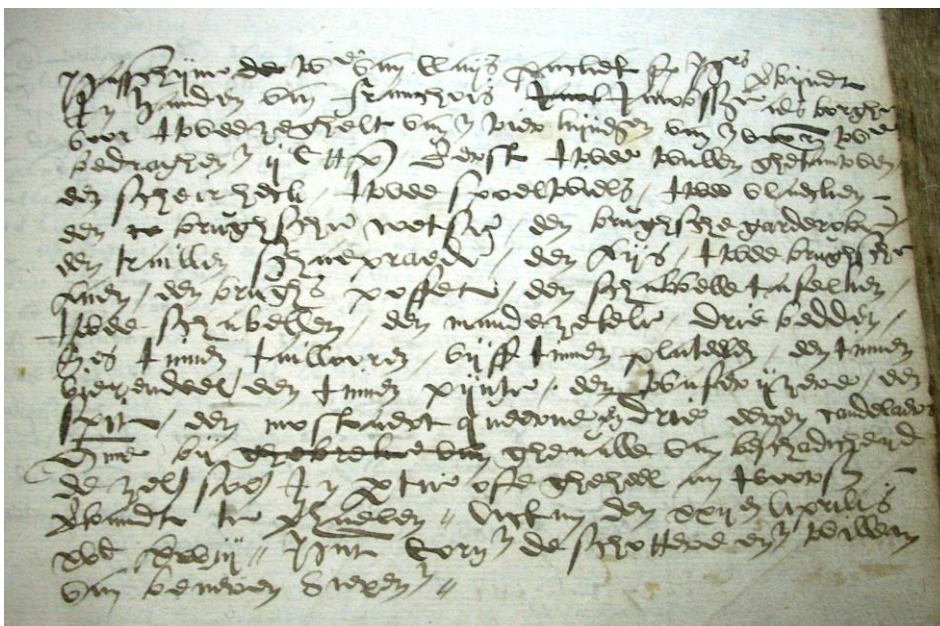
daerinne verbindende een huus, erfve ende catheilen staende upde Iperdamcouterre daer zy vercoopers nu ten tyde woonende zyn - -
 streckende zuud ende noord - de westzyde thuus van Pieter Christiaen ende zyn zustere -
 doostzyde thuus van Jan Sampsoen - tnoordhende derve van Jacob Maes ende tzuudhende de
 voorseide Yperdamcouterre -

Willem van Beveren - schepenen

te vooren verbonden in
 xxvij ponden grooten te
 beyaelen drie ponden
 grooten tsjaers jegens
 Clement Haelcaes -
 zonder breeder last -
 ghereserveert couterrente -
 inninghe naer coustume
 deser stede
 Actum den xj ste april xvc
 lxxvijj
 Present Loys Makeblyde -
 burghmeester - Boudewyn
 Drieulx - Gregorius Clorius
 - Gillis de Bergh ende

22 april 1578 – De inventaris van een weefster – SAP 395 – Renten

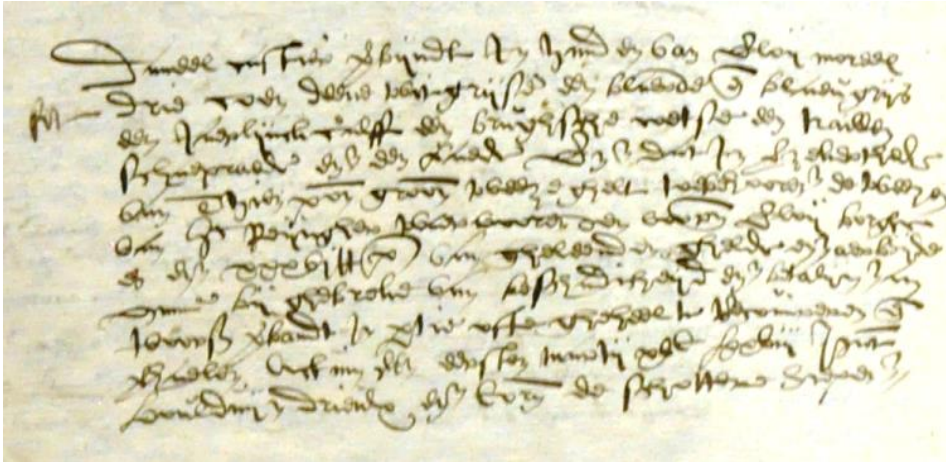
Passchyene, de weduwe van Clays Pancket, filius Jacques,
 verbyndt in handen van **Franchois Jacobssche**
 als borghe voor tweezeghelt vande vier kynderen van de voornoemde weduwe,
 bedraeghende ijc pond paris -
 eerst twee wullen ghetauwen, een scheirheck, twee spoelwiels, twee vlaecken,
 een brugsche coetse, een brugsche garderobe, een trayllen schaepraede, een lys, twee
 brugsche laen, een brugsche poffet – buffet - , een schabelle tafelen, twee schabellen, een
 mandezetel, drie bedden, zes tinnen tailloiren, vijff tinnen plateelen, een tinnen vierendele,

een tinnen pynte, een wafelyzere, een spit, een mostaert queerne, drie eerden candelaers, omme by gevallen van beschaedicheyde de zelve somme in partie ofte gheeele an tvoorseide verbandt te verhaelen.

Actum den xxij ste aprilis xvc lxxxviiij

Present Corneel de Schottere ende Willem van Beveren, schepenen

1 mei 1578 Koeien en kalf - - Renten - SAP 395

Daneel Castier
verbyndt in
handen van
Eloy Moreel
drie coen,
deene wit
gryse, een
blaerde ende
blauu gryse, een
jaerlynck calff,
een brugsche

coetsre, een traillen schapraede ende een laede ende dat in verzeckerthede van vier ponden grooten weezeghelte toebehoorende de wezen van heer Renynghe waervooren den voornoemde Eloy borghe es, ende xxxvj pond parisys van gheleende ghelde ende aerbeyde omme by ghebreke van beschaediheyde ende betalynghe van tvoorschreven verbandt in partie ofte gheheel te recouvreren ende verhaelen

Actum den eersten january xvc lxxxviiij

Present Bouldwyn Drieulx ende Cornelis de Schottere, scepenen

2 mei 1578 - ?ieuwe dokter in de medicijnen ? - SAP 395 - Folio 101

Jan de Boulongue in persone transporteert in handen van **Meester Joos de Cats** - docteur in medicyn -

present ende de transport accepteerende - een rentebrief van xxviiij pond x schele parisys tsjaers - den penninck zeshiene - spreken ten proffyte van de comparandt - ende op den persoon van Woulter vande Steene -

We nemen deze akte hier niet over - maar bemerken alleen dat het om een dokter in de medicijnen gaat.

5 mei 1578 - De kerk van Brielen - Augustyn van Hermelghem

Op den 10sten van meye, zoo was de Brielen-Kerke begonnen af te breken, want een zeer sorgelijk werck was, want op den maendag naer Sixen, den 20sten van meye, zoo lieter eenen zijn leven, dood vallende en een zeer gekwest; en de fortressen begonsten zeer voort te gaen, en de generale middelen waren verpacht in te gane op den 15sten van meye, eyndende te half oust, 't welke noyt in Vlanderen zulk eenen heesch was.

Ontrent uytganck van meye, zoo heeft men zeere gevreesd van Grevelinge, want **Lamoote scheen te openbaren vyand**, want hy eenen gedeputeerden van de Staten gezonden by hem heeft geaprendeert (*gevangen genomen*), want den secretaris van mijnheere van Lycke was tot

S^e-Omaers gevangen, en en wilde den commissaris niet ontslaen, hy en wilde hebben die Ste-Omaers gevangen was; aldus hadde eenjegelyk kwaed gevoelen van hem.

6 mei 1578 - SAP 395 - Folio 101 verso

Antheunis du Wailly kend ghecocht thebbene jeghens Willem Taeyhals - present - die van ghelycke kend vercocht thebbene voornoemde Antheunis du Wailly - van zes ghemeten elstlands ligghende te Crombeke - ghenaeamt **Pilgrems Leen** -voor de somme van cxij pond parisis elck ghemet - thende mate thende ghelde – te betaelen by twee ghelycke paymenten - daeraff teerste vallen zal te bamesse nu eerstcommende - ende tweede te lichmesse hiernaer volghende - daerop payment - - de lyffcoop vvan xj pond parisis - indien de voornoemde comparandt betaeld ten voorseide daghen - emmers binnen twee maenden naer elcke ghevallen dach onbegrepen - dat neen - gaen payemendt - daerinne verbindende de plack van drie ghemeten hoppe op de grond van Corneel van Pottelberghe - metsghaeder van een ander ghemet - toebehoerende den zelven Pottelberghe - ligghende beede op de Werffstraete deser stede - metghaders de pertsen ende huusekens daerop staende - Item zyn huus, erfve ende catheylen daer hy nu ten tyde woonende es - alle de catheylen ende meublen daerinne wesende - staende up de nyeuwe maerct deser stede - met voorderen verbande dat de voorseide hoppe gheploct zal blyven ghesequestreert te zulcke plaetse daert den crediteur zal believen - totter vulle betaelinghe vande voorseide schuldt staende te betaelen by heerlycke executie ende tvoorseide huus, erfve ende catheilen ghelast in een erfvelycke losrente van xxxvj pond parisis tsjaers - den penninck xvj - in twee rentebrieven - deen ten profyfte van de gasthuyse deser stede ende dander van de weduwe Jan Bollaerd - zonder breeder last - dat belovende ovezulck te garanderen Actum den vj in meye xvc lxxviiij Present Loys Maekeblyde - burchmeester ende Jan Daten - scepene

12 mei 1578 – Gesequestreerde goederen – SAP 246

Op different gheresen tusschen **Jacob Beke, balliu** deser stede ter eender zyde ende **Anthoine Maes** ter andere, ghezien de beslooten brieven geschreven an de voornoemde bailliu ende college vande wet by **Jonckheer Charles Dossay**, superintendent vande Westquartier van Wlaenderen, daerby gelast es gheweyst e houden onder h-justicie de gesaiseerde goedynghen van Pieter vande Linde, tot der stont anderssins zoude gheordonneert wesen. Ghezyen oick de requeste van de voornoemde Maes metter apostille ter maerge ende voorts gehoirt beede partien – zo ordonneert ende ordonneren mids desen de voornoemde bailliu te achtervolghen zyn exploict ten volcommene den inhoud vande voorseide brieven, te sequestreeren de meublen ende goedynghen van Vande Linde, tijdelickx recht Actum den voorseide xijde in meye xvc lxxviiij.

Den voornoemde Maes protesteerde van schaede ende interesse ter cause vande goedynghen ende toebehoorten, zo wel by letteren van verbande als anderssins by de voornoemde bailliu ghesequestreert – de voorseide letteren van verbande alhier ghezien ende neergeleyt – Eodem

Op tbeschryven gedaen an de wet by mijn heere joncker Charles Dossay voornoemd, te fyne van te cause volghd Anthoine Maes zijne goedynghen hebben geweist in saissemte met de goedynghen van Pieter vande Linde ende daerop gehoirt de voornoemde Maes ende de bailliu, es gheordonneert dat de voornoemde Maes zal moghen lichten vut sequestre de goedynghen hem toebehoorende, ten presente vande voornoemde officier ende op de letteren van recepicte ende zijn handteecken ende indien de voornoemde officier mainteneeren zal eenighe goedynghen by den zelve Maes ghepretendeert, toe te behoren de voornoemde Linde, stellen hemlieden onverlet daeromme te procederen zoo zy te raede werden
Actum den ijde juny 1578 – present tcollege

14 mei 1578 – Een lening voor Jacob de Bergh en Perone – De Schaepsdriesch - SAP 395 - Folio 102

Mattheus de Fieulx heeft ghecocht jeghens Jacob de Bergh de zone Gillis ende Perone zyn wyff
een erfvelicke losrente van xij pond parisis tsjaers - den penninck xvj - voor de somme van xvj pond grooten vlaemsscher munte -
dannaff teerste jaer vallen zal den xiiij in meye xvc lxxix end alzo voort totter lossinghe te doene met zulcke ghelde - etc.
daerinne verbindende een hofstede - groot van lande iij gemeten min een vierendeel -
metter helft van de huusynghen ghemeene met Jan vander Heede -
staende ende ligghende inden **Lyssenthouck** daer de voornoemde Jacob ende Jan Plessy woonende zyn -
streckende oost ende west - doosthende inde waterloop - twesthende tgoed van Pieter van Stichel - de zuudzyde de selve Stichele - de noordzyde tland van Jacob Loodyck -
metghaders alle de groene catheilen op den voorseide grond staende
Item een stick van vier lynnen lands inden zelve houck - twesthende inde waterloop - -
toosthende tland van Jan Wanten - de zuudzyde tland van Jan van Heede - ende de noordzyde tnaervolghende land
Item een gemet lands inde zelve houck gheenaemt **den Schaepdriesch** - metten westhende op den meersch van Jacob Loodyck - toosthende tland van Jan Wanten
Item vyf vierendeel lands genaemt **den Teghellaere** - metten westhende de Westouterstraete - de zuudzyde tleen van Steven Canin - tnoordhende tland van Jacob Loodyck
Item een vierendeel lands inde Achterbeike - ghemeene in een meerder stick met Jacob Loodyck - west tleen van Steven Caenin - noord Jacob Loodyck -
de voorseide partie te vooren belast in xviiiij pond parisis tsjaers losrente - den penninck xvj - jeghens meeser Jacob Canin -
Item in een verband van xxx ponden grooten jeghens Jacob Loodyck - zonder breeder last inninghe naer coustume deser stede
Actum den xiiij in meye xvc lxxviiij
Present Makeblyde - burchmeester - Lauwers Pilgrem - Jan Datin - Willem van Beveren ende Jan Godduud , schepen

*Het valt op dat er hier sprake is van een **Schaepsdries**. Dit toponiem is niet uniek in de streek. We vinden tevens een schaepsdries in Krombeke.
Leonard De Bo schrijft in zijn Idioticon over een dries het volgende:*

DRIES, m., mv. driezen, DRIESCH, m., mv. drieschen.
Eene weide die men in zaailand verandert, gescheurde bijk, anders ook Groeze genaamd, bij Kil. ager novalis : ager pascuus. De driezen geven gemeenlijk schoone vruchten. Eenen

driesch met tarwe bezaaien. " Den pachter sal vermogen alle meerschen ende driesschen te besaeyen, behoudens dat by de selve sal meerschen laten dry jaren voor t'expireren van sijnen pacht. " (Cost. v. Audenaerde.) —

Ook gebruikt als benaming van **een open plein, meer of min begraasd, met of zonder boomen, waar gemeenlijk eene straat of drie op uitkomt**. Hij woont te N. bij den Dries. Jongen, waar hebt gij geweest? Met mijne maatjes gaan spelen op den Dries. Er woont veel arm volk rond den Dries te N. De Dries te Kemmel is de begraasde en met boomen beplante plaats bij de Kerk, rondom met huizen bebouwd. "

In Br. en Vl. wordt de naam van dries veelal gegeven aan zekere uitgestrektheid gronds, die vrij gebruikbaar ligt, hier en daar, doch ongeregeld, met boomen beplant en onder wier schaduwen schapen en koeien hunnen vrijen loop hadden.

In Limb. is driesch eene weide, gewoonlijk openbaar, met talrijke boomen beschaduwd, zoodat er niets kan op wassen dan slecht gras, dat door het vee wordt afgebeten. Deze weiden liggen veelal dicht bij de huizen. In N.-Br. en de Kemp. heeft dries ook eene soortgelijke beteekenis, namelijk die van weide, dicht bij of -aan de woning waarop men bleekt. Men zegt nooit in maar op den driesch, zoodat het eene opene of hooggelegene plaats is. " (Alg. Vl. Idiot.)

Op **Wikipedia** omschrijft men 'dries' als volgt:

Dries is een [toponiem](#), het komt als *driesch* al voor in een 13e-eeuws Vlaams document en betekent dan 'braakliggend weiland'. Dit evolueert tot naam voor een nederzettingvorm in Vlaanderen en Zuid-Nederland. Bij een dries vindt men huizen rondom een centraal middenplein, dat meestal een driehoekige vorm heeft. In sommige streken heeft het middenplein eerder een langwerpige vorm. **Dit middenplein deed in de middeleeuwen dienst als gemeenschappelijke weide (meent) voor het vee** en als plaats waar men mocht planten, dus men mocht er niet op bouwen. Bij een dries is ook vaak een drinkpoel gelegen. Rondom de dries stonden meestal de belangrijkste boerderijen van het dorp met enkele aanhorig kleinere huizen. De driehoekige vorm liet toe dat het vee 's nachts bijeen kon worden gedreven door slechts op drie plaatsen te moeten afsluiten

Ik denk dat we hierin het geval van de Schaapsdries in de Lyssenthoek mogen spreken van een 'weide voor de schapen', en dus zeker geen 'gezscherude akker' zoals De Bo aangeeft.

Dit toponiem 'schaapsdries' komt waarschijnlijk uit de vroege middeleeuwen toen men ook in deze streek meer schapen kweekte en misschien zelf een gemeenschappelijke herder had, die deschapen op hun drift liederde.

De schaapsdries was dan de plaats waar men de schapen uit de verschillende hoeven van de hoek liet samen komen en waar de herder de zo gevormde kudde op sleeptouw nam.

In die zin kan dit toponiem nog stammen uit de Frankische tijd.

16 mei 1578 – Laken en caerzaey – SAP 395 Renten
--

Gillis Coolen kend schuldigh tzyne **Marie de weduwe van Steven de Backere**, de somme van 38 ponden grooten vlaemsch van coope ende leverynghe van lakenen ende caerzaey (*Kersey*) .

Hij stelt als borghe een huus, erfve ende catheilen staende op de Noordstraete deser stede, streckende oost ende west

Doosthende derfve vande weduwe DeVos, twesthende de voornoemde straete – de zuudzyde derfve vande disch ende thuus van Frans an Cassele - de noordzyde de Papestraete.

2 juni 1578 – De zusters van de Penitenten geven een lening aan Jan Reyngoot en Cathelyne –
SAP 395 – Renten – Folio 102 verso

Zuster Cathelyne Pycquaertz

over haer ende tgemeene **convent vande zusterhuuze van Sinte Frans ordenen by Sint Jans**,

gheassisteert met Pieter Rouvroy, haerlieden vooghd ende bystaenden man ende by aggregatie van den zelven Pieter –

heeft gecocht jeghens **Jan Reyngoot ende Cathelyne** zyn wyff -

een erfvelicke losrente van xxxij pond sjaers voor de somme van xlij pond xiijschele iiij deniers grooten vlaemscher munte –

tjste jaer vallende den ijde in wedemaend xvc lxxxix ende alzo voorts totten lossynghe ...

te moghen doen te vyf stonden - telcken met tyfste - in zulcke gelde etc.

daerinne verbinende een hafl ghemet ende een halven vierndeel - lands - hofstede - met den twee deelen van doude huuse daerop staende -

in dYperstraete daer Christiaen Haezebaerd partie heeft - streckendde zuud ende noord -

tzuudhende ende westzyde Frans de vroede - tnoordhende de voorzyde straete - ende

doostzyde derve ende schuere van Frans de Buckere -

te vooren belast in vj pond parisis tsjaers losrente **geldende Jan de Backer** - ende deen helft van iij razieren hofmaete sjaers den heere -

inninghe naer coustume -

Actum present Joris vande Ghoorsteene - burchmeester - Gregorius Clribus - Jan Datin -

Corneel de Schottere - ende Willem van Beveren - schepenen

den ijde in wedemaenet 1578

7 juni 1578 – Baervoed, chirurgijn - SAP 244

Jan Boey de jonghe

es ghecondempneert te bethaelen **Jan Datin**, heescher

xij pond parisis over de drie eerste van vier paymenten van coope van een busse – op cedulle ende costen

Frans Wydood, buuten, es ghecondempneert te bethaelen **meester Gheeraerd Baervoed**,

heescher, xiiij pond parisis over zeker cure ghedaen anden verwe'erder – ghegroot ende costen

8 juni 1578 – De eerste predycatie en beeldenstorm - Heindericx

De eerste predycatie, dieder deser tijde publieckelick gedaen wiert in de casselrie van Veurne, geschiedde op **de prochie van Hoogstaede**, ter plaetse genaemt **Colaertshille**, alwaer sulcx gebeurde onder grooten toeloop van gewapent volck, op den 8ste juni 1578.

Naer dat de predycatie geeyndicht was, liepen de geusen (naer hun gewoonte) in de kercken der casselrie ende wierpen de beelden ende autaren af, vervolgens wierdender sermoenen gedaen op vele andere plaetsen der casselrie.

Het magistraet van Veurnambacht, willende beletten dat dusdanige predycatien op hunne jurisdictie voorder souden geschieden, sonden gesanten naer Antwerpen,

om uut hunner name over sulcx clachte te doen aenden **aertshertogh Matthias**, gouverneur van 't Nederlant, ende by den prince van Oragnien, sijnen stadthouder,

midts 't gone dieder plaets greep strijdende was jegens de pacificatie van Gent.

De geseyde gesanten brochten brieven mede vanden aertshertogh aen het magistraet

waer by hy stricktelick **de predycatien ende andere geheyme vergaderingen verboot**,

ende alhoewle die ordonnantie vercondicht wiert,
nochtans hielp dit weynich 't quaet beletten;
te meer, omdat sedert de stad Nieupoort aen de staten van Hollant voor pand gegeven was
geweest, ende dat ze met het garnisoen aldaer een minister stelden,
quam desen byna dagelicx vergeselschap van eenige soldaten van het geseyde garnisoen
tsijner versekerhey, op de casselrie predycken, het welcke het magistraet niet en conde
beletten.

In de maendt van meije van 1578, lach de compagnie ruyters van **Guillielmus vanden Cathulle, heere van Assche**, - *en die ook heer van Ryhove werd genoemd* - die al geusen waren, gedeeltelick in garnisoen tot Veurne, ende gedeeltelick in garnisoen tot Veurne ende gedeeltelick tot Loo.

Die mannen deden groote moedtwillicheden jegens de geestelicken, ende namentlick **in de cloosters van Eversam** ene van Loo, daer ze onmatich gewelt bedreven, ende uut de selve droegen tgone dat hun aenstont.

Alsoo de geusen overal groote moedtwillicheden jegens de roomsch cathlycken bedreven, ende hun de uutoefeninge van hunlieder religie beletteden, wiertter tusschen de catholycken ende de geusen diesaengaende te Antwerpen een accoort gemaect.

By die overeencomste wiertter vastgesteld, datter vrijheyte van conscientie was: 't is te seggen, dat elck sijne religie soude oefenen volgens goetduncken, sonder dat, soo cathelycken als gereformeerde, elcanderen daer in het mnste mochten beletten, verders noch vele andere artyckelen raecten de twee voorseyde secten.

14 juni 1578 – De pachter van de impost op de bieren - SAP 395 - Folio 103
--

Jan Cristallyn pachtere vande impost vande biere op tgegenwoordich half jaeer metgaders Mattheus Moenaerd zyne borghe -
verbinden inden handen vande wet - te wteene de voornoemde Cristalyn - zyne wynckele ende alle zyne catheilen daer hy woont -
gheene ghezondert metgaders de voornoemde Mattheus ij huusen - erfven ende catheil op de Nyeuwe Maerct daer de voornoemde Cristallyn ende meester Joos de Catz - docteur medciyn - woonende zyn -
metgaders ij huusen erfve ende catheilen inde Hondstraete daer Frans Hand ende de weduwe Jan van Daele woonende zyn -
daertoe noch eene huus op de Casselstraete mette erfve daer Staes de Bouck - Jan Marquey ende Jan Boonharynck woonende zyn
ende een ander huus, erfve ende catheilen in de Peperstraete daer Bartholomeus Vutendaele woonende es ende voorts generalick hemlieden persooene ende alle hemlieden goedinghen waer die ghestaen of geleghen zyn
ende dit inde verzekerdhede vande betaelynghe van de somme van xvjc xxxvij pond xiiij schele vj deniers parisis -
wesende de pacht vande impost vande voorseyde half jaere metgaders vande betaelinghe van zulcke penninghen als de voornoemde Crystallyn mchr tacher wesende de ontfangher generael van de imposte van de stede van Brugghe par voorgaende pachte van ghelycke ofte andere impost -
omme executie -
Actum den xiiij juny 1578
Present Loys Makeblyde - burghmeester - Boudewyn Drieulx ende andere schepenen

16 juni 1578 – Landspacht - SAP 395 - Folio 103 verso

Willem Ogier kend schuldich tzyne Abel vande Ameele - present -
de somme van xlvij pond parisis ghecondemptneerde schuld van landspachte –
vande bamesse laetstleden - te betaelen ten beliefte vande crediteur -
daerinne verbindende een roode koe ten hove ende huuse vande debiteur -
metghaeters een waeghene - harnasch - zoole - ij ketels - ij vrouwen rocx - een mans
mandtele - een mans rock - een bedde ghestoffeert - zes tinnen plateelen -
ende generalyck alle zyne meuble ende catheilycke goedinghen –
metghaders de groene evene staende op een half ghemet lands -
toebehoorende den voornoemde crediteur –
daertoe onderhalff ghemet coorne op den grond an Sanders Floor -
ende een ghemet groene havee op den grond van Clement Haelcaes -
doende gheylck verband met dezelve goedynghen voor ghelycke xlvij pond parisis van den
landspacht vallende te bamesse eerstcomende -
omme by ghebreke van betaelinghe etc.
Actum den xvj uny xvc lxxvij -
Present Jan Daten ende Jan Godduud - schepenen

18 juni 1578 – Koop van Hop - SAP 244

Gillis Pinoen es ghecondempneert te bethaelen Jooris de Roode de somme van xv pond
parisis, reste van coope van hoppe op cedulle – ghegroot ende kosten
Gillis Pinoen es ghecondempneert te bethaelen Maillard Demol, de somme van vi pond
parisis reste van hommelpersen – gehgroot op cedulle ende kosten

21 juni 1578 – Die van Ryhove bezetten Ieper - Augustyn van Hermelghem
--

Op den 20sten van hoymaend, 't welke was zondags voor Marie-Madalene-dach, op S^{te}
Magrietedag, 's nuchtens ontrent den 4 uren, datter eenige den nacht te vooren geslapen
hebben 6 ofte 8 binder stede, en waren gekleet gelijk brauwers; zy gingen naer de poorte
achter den Besanters.

Buyten der stede waren die van Gend met 3 vendelen voetknegten en 200 peerden koomende
ter Meesepoorte, de Besanters met 6 ofte 8, a 10 mannen, soldaten en poorters; zoo wasser
een ofte 2 ofte 3 poorters, die van deze zake wisten, en hebben dese soldaten en eenige
poorters met het schijn van eenige redenen verzonden, en midts de hulpe van die daer gecleet
waren gelyk brauwers knapen, zoo hebben zy de poorten in gekregen, en hebben een poortere,
die werre boot, dood geslegen met een stockade, en koomende binder stede met een groot
gedruys, mijnheere van Assche zelve mede, en meer edele met hem, zoo zijn zy ter maerct
gerocht; maer onder wege zoo hebben zy noch dood geschooten eene jonge dochter in eene
venstere.

Komende ter maert, roupende: Oranje en Gend!

hebben elk een doek of wit pampier aen hunnen hoed gedaen, en hebben terstond midts hulpe
van eenige goedwilligen met hun gelopen,
en hebben gevangen den hoogballieu, den stedehoudere, den greffier, den heere van de Clyte,
mijnheere Visch, Simoen Uytdehove, mijnheer van Bellewaert, Joorys van Halle, Jan
Willemet, Pr Jonckheer, de jonge, Clays de Lanayge, de Schoudere, Joos Lysschen, meester
Jacop Kanos.

Alle deze waren bin corten tijd gevangen,
noch haelden zy tot de Predicaers broer Pieter, de welke wel over 20 jaer gedaen had op zijn
verwerre 2 nederlagen ontrent Boesinge;

aldus zoo liepen zy, de soldaten en ook vele van der stede mede, ontrent den ses uren, en hebben gerooft alle geestelyke, daer zy die gevonden hebben, ook mede hun huys, cleers, juweelen en noch diversche pastors geslegen.

Aldus alle die poorters, die uyt hun huys kwamen, moesten hebben een wit teeken aen hun lieder hoed; want daer mede mochte elk gaen daer het hem beliefte; alle de peerden stonden ter maert van hun in oordere, en over veele was grooten druck; zy liepen zeere om mijnheer van Eversam te vinden, en hebben hem gekregen en geslegen, en met hun geleet tot Mijnheere van de Clyte in het huys; aldaer letten zy ontrent een half ure, zoo hebben zy hem wederomme geleet in zijn huys, wel met ses peerde-ruyters en 20 voet knegten, en alzo hem bewaert in zijn huys, noch altydts rovende daer zy 't vonden; want mette soldaten kwamen vele van Meenen en Wervycke, en konden die wel alzo vele roofven als de soldaten; zy hebben alle het geschut gehaelt uyt de Halle en hebben de straten afgezet mette artillerie, en hebben alomme de maert bewaert.

En daarmee was Ieper in de handen van de Calvinisten.

Op den 22sten, 't welke was op Ste Marie-Madelenadag, zoo was het Groot Gemeene vergadert en daer waren vooren geleyd wel 7 ofte 8 artikelen aengaende den grooten noot om te gecrygen geld, om de groote legere te betalen; zoo by zeker schryven aen die van der wet gezonden was, zoo bedrouch de maend in gelde wel 60,000 guldens, zonder het onderhoud van de artillerie en spien, noch zonder de ses duyst peerden van Casemiere en zijn voetknegten was ses duyst, 't welke een onnoemelyke somme was, zoo waren geconsenteert de generale middelen voor een termin van een jaer, midts avancement van een maend, en voort zoo was ook geconsenteert de Religions-vrede, dat elk zoude mogen leven, zoo hy wilde, midts wel 40 ofte 50 artikelen, en ook mede meer andere zaken.

5 juli 1578 - SAP 395 - Folio 105 recto

Jan de Bergh filius Sanders verbyndt in de handen van **Jooris de Hondt**

een baeyde merrie - een brune koe - een schaprae - een waghen metten harnassche - drie toegaen - een lade ende voorts alle zyn goetd - present ende toecommende ende dat in verzkerthede van de somme van elff ponden grooten en half - waervooren den voornoemde Jooris de Hondt borghe es jeghens Michiel vanden Slype van den coope vande voorseide meerrie - ende noch voor de somme van xxxij pond parisis sjaers van huushuere totten expireren van den tyt van vijff jaeren waeraff teerste jaer vallen zal den xxij de january xvc lxxix - omme executie - Actum den vde july xvc lxxviiij - Present Corneel de Schottere vervanghende Jan Daeten - schepen

29 juli 1578 – Oktrooi tot het weven van baaien -

Het is eigenlijk wel wat bizar, dat net nu, in deze wel erg troebele tijden, de stad Poperinge, een officieel oktrooi krijgt tot het weven van baaien en dit van de Spaanse koning Philippe II. Dit terwijl deze koning op dit moment in de tijd, wel weinig te zeggen had in het roerige Vlaanderen.

Octrooi van Philippe II

Origineel: Poperinge, stadsarchief 510 bis

Copie in de Archives départementales du Nord, B 1629 – folio 87 – 88

Philippe, par la grace de Dieu, roy de Castille.... Etc...

A tous ceulx qui ces presentes verront, salut.

Receu avons l'humble suplication de noz bien annéz les bailly, bourgmestres et la communaultté de nostre ville de **Poperinghes**,

contenant comme de tout temps icelle ville auroit esté fondée et sustenue sur **la manufacture de la draperie de draps et bayes**,

laquelle, pour l'injure et calamité due temps est fort refroidée et journellement encoires va en neant, par ou le petit peuple, n'ayant aultre moyen de vivre, nourrir leurs enfans et mesnaige, sont en danghier de tomber en extreme povreté et perpetuelle ruyne.

A raison de quoy,

aulcuns se sont tellement exvertuéz pour demourer en l'honneur et repoz de leur domicile, d'avoir trouvé le moyen et art de draper sayes de fine layne,

lesquelles reposent principalement sur la dexterité de la main de l'ouvrier et a ceste occasion fort tirees et desirées, tant des marchans de noz pays que des aultres estrangiers, par ou on voit apparemment que, avec la grace de Dieu, la dite ville, manans et inhabitans d'icelle, continuans le dit stil et marchandise, pouloyent aulcunement eulx soustenir et estre sublevez en ce temps tant calamiteulx, meismes les petitiz enfans et gens vagabundes constraintz a ouvrer comme ayans bien le moyen de gagner leur vie.

Ce considéré et signamment le bien et prouffict que recepvra nostre dit pays, les dits remonstrans nous ont très humblement suplyé et requiz qu'il nous pleust leur octroyer de pouvoir draper les dites sayes

tant doubles que sengles et a icelles appliquer **le seau de la dite ville**

pour la remarcque de la fidelité d'icelles;

et en oultre, attendu les grandes charges esquelles les dits supliantz se retruevent pour avoir soustenu si longtemps les gens de guerre estrangeres, tant de cheval que de pied, suplient davantaige qu'il nous peust aussy leur accorder de pouvoir lever sur chascune pieche des dites sayes doubles, contenant environ trente deux aulnes, six deniers, et des senghels, contenant seize aulnes, trois deniers, et ce pour le temps et terme de six ans a commencer du jour de la publication de cestes, et sur ce leur en faire despescher noz lettres patentes en tel cas pertinentes.

Scavoir daisonz que nous, les choses dessusdites considerees et sur icelles eu l'advis, premiers de nostre receveur general de West Flandres, **Anthoine Verstrepen**, lequel s'est bien et evement informé deceulx de la loy de Honschotte quel interest en cas d'accord du pretendu des dits suplians, ilz, ensemble le fermier du seel et loye illecq, ou nous prenons les trois pars, pourroyent recevoir, en après eu sur ce aussy l'advis de noz améz et feaulx les president et gens de noz comptes à Lille et consequament des chiefz, tresorier general et commis de noz demaine et finances,

inclinans favorablement à la sulication et requeste des dits de nostre ville de Poperinghe suplians, leur avons attorysé, consenti et accordé,

ottroyons, consentons et accordons de grace especialle par ces presentes,

qu'ils puissent et pourront drapper les dites sayes de fine layne,

tant doubles que sengles

et a icelles appliquer le seau de la dite ville pour la remarcque de la fidelité d'icelles

et en oultre lever et faire lever sur chascune piece des dites sayes doubles,

contenant environ trente deux aulnes, six deniers,

et sur les sengles, contenant seize aulnes, trois deniers,

cet out pour ung temps et terme de trois ans,
 a commencer avoir cours doiz la publication de cestes,
 moyennant toutesfoiz que pour recognoissance de ceste presente grace et ottroy,
 ilz seront tenuz payer a nostre prouffict les trois quartz des six deniers et trois deniers qui se
 leveront sur les dictes sayes doubles et sengles,
 lesquelz trois quartz se bailleront par nostre dict recevuer de West Flandres,
 a ferme pour le dict temps de trois ans,
 ainsi que se faict pour les trois quarz qu'avons es dicts seel et loye de Honscotte,
 lequel en sera tenu rendre compte et relicqua a nostre prouffict avec les aultres deniers de sa
 recepte, pourveu et a condition aussi expresse que, si le fermier du dict Honscotte venoit a
 pretendre quelque diminution de son rendage a cause de cest accord et soit fondéen son
 pretendu, les dicts de Poperinghes suplians seront tenuz porter et souffrir la dicte diminution
 telle que a cognoissance de cause icelle sera trouvee porter et ce a nostre descharge, poruveu
 aussi qu'ilz seront tenuz faire presenter ces meismes presentes tant en la chambre de nos
 dictes finances que en nostre chambre des comptes a Lille pour illecq estre entregistrees,
 veriffiees, interinees à la conservation de noz droiz et haulteur.
 Si donnons en mandement a noz améz et feaulx les chief presidens et gens de noz privé et
 grant consauls, president et gens de nostre conseil en Flandres aus dicts de noz Finances et de
 nos dicts comptes à Lille pour illecq estre enregistrees, veriffiees, interinees à la conservation
 de noz droiz et haulteur.
 Si connons en mandement à noz améz et feaulx les chief presidens et gens de noz Privé et
 grant consaulx, president et gens de nostre conseil en Flandres, aus dicts de noz Finances et de
 nos dicts comptes à Lille et a tous aultres noz justiciers, officiers et subjectz cui ce regardera,
 que de nostre presente grace, ottroy et accord, pour le temps, aux conditions selon et en al
 vorme et manière que dict est, ilz facent, seuffrent et laissent les dicts de nostre ville de
 Poperinghes, suplians, plainement et paisiblement, joyr et user, sans leur faire mettre ou
 donner ne souffrir estre faict, mis ou donné aucun trouble ou empeshcement au contraire, car
 ainsi nous plaist il.
 En tesmoing de ce nous avons faict mettre nostre seel a ces presentes.
 Donné en nostre ville d'Anvers vingt neufiesme jour de juillet l'an de grace mil cinq cens
 soixante dix huyct, de noz regnes, asscavoir des Espaignes, Sicille, etc. – le xxijde et de
 Naples le xxvste.

22 juli 1578 – De Godsdienstvrijheid – Pladijs
--

Alsoo de geusen overal groote moedwilligheden bedreeven tegen de Roomsche-catholyken en
 beletten de oeffeningen van hunne religie, wierd er een accord gemaekt tusschen de twee
 partijen tot Antwerpen, **den 22ste july**, waerby toegestaen wierd de liberteyt van conscientie,
 namenlyk dat elk syne religie soude oeffenen sonder daer in elkanderen het minste te beletten,
 met veel andere artikelen rakende de oeffening van beyde religien, welk accord genaemt
 wierd de religionsvrede.

Vele goede steden en wilden in 't eerste dese religionsvrede niet aanveerden, omdat sy was
 strydende tegen de pacificatie van Gent, maer hy wierd daerna allengskens ingebragt.

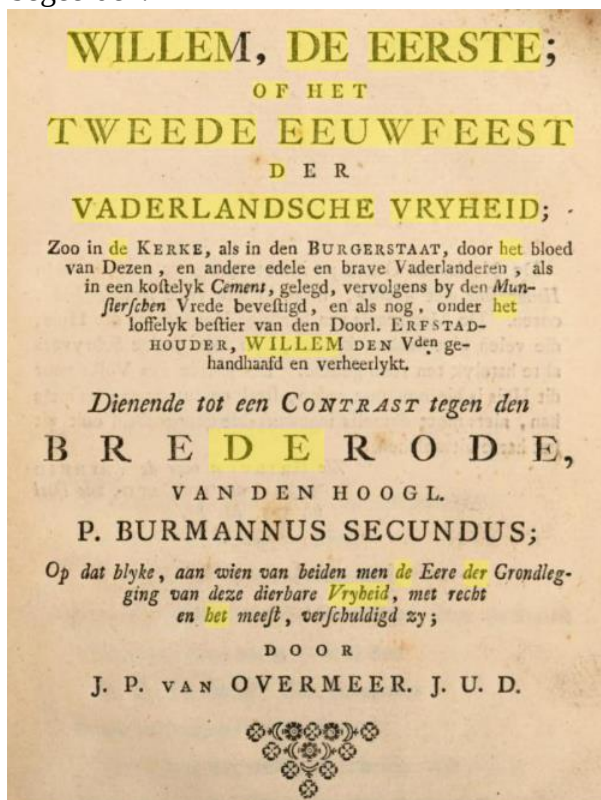
Die van Veurne en Veurne ambacht deden ze uytroepen in september, door het slaen van alle
 de trommels der stad. De goede catholyken verhoopten daer door gerust te wesen in het doen
 der oeffening van hunnen Godsdienst, want voordien wieden sy geduriglyk belet door de
 soldaten van hun garnisoen, die al geusen waren en wierden daer toe opgestookt door eenige
 van de treffelyckste borgers der stad die ook met de heresie besmet waren.

Tot Yper wierd de liberteyt van religie gepubliceerd den 25 july en men moest die onderhouden op lyfstraffe. St. Piers en St. Nicolays kerken weirden gebeven aen de geusen, om aldaer hunne ceremonien te doen. St. Martens en St. Jacobs wierden gelaten aen de catholiekn om misse te lesen en te hooren voor die het beliefte.

1578 – den 22 augusti, hebben die van Gent en Cortryk alle hunne geestelyke personen verjaegd en beroofd, als ook al de kerken geplunderd. Die van Yper vreesden dat de soldaten, die 't Yper lagen, hetselve souden doen, hebben al wat in hunne kerken was gevlugt inde halle en die toegemaekt. In desen tyd begon men in alle landkerken de Calvinusleer te prediken by apostille op requeste by mynheere van Assche en andere, als dat men moeste hunne predication gedoogen, maer onse geestelyke souden nog mogen continueren in hunnen dienst.

We citeren hier ook graag eens uit het boek van J.P. van Overmeer uit 1767 'Willem de eerste of het tweede eeuwfeest der vaderlandsche vryheid. Over deze periode schrijft van Overmeer het volgende:

Terwijl de hervormden zich met geweld te Goes in Zeeland, in Herfstmaand van 't jaar 1578 en wat vroeger ook te Amsterdam en Haarlem niet alleen vryheid van geweten en godsdienst oeffening wisten te bezorgen, maar ook de kerken zelfs aldaar den Roomschen ontnamen, ende regeering naar hunne hand zetteden, zochten zy op andere plaatsen, daar zy meesters waren, adnere gezindheden, die vryheid te benemen, welke zy voor zich zelven zoo vurig begeerden.

Te Middelburg inzonderheid scheen men de stad den doopsgezinden te naauw te willen amken; begeer-ende dat zy (die overbodig waren in alle schattingen te betalen en wakers in hunne plaatsen aan te stellen) zelf in persoon gewapend ter wagt zouden trekken, of dat ze anders hunne winkels moesten sluiten. Doch deze zich tot den prinse gekeerd hebbende, begreep die verdraagzame en menschlievende vorst dat het ten hoofste onredelyk ware, andere aan de vlam van partyschap te willen opofferen, daar men zelve pas het vuur der vervolging ontvlooden was.

Dies zyne doorluchtige hoogheid der wethouderschap aldaar den 26 july 1578 wel ernstelyk aanschreef en belastte, de doopsgezinden om 't weigeren van den Eed en van 't Wapenvoeren niet moeilyk te vallen.

Zyne doorluchtige hoogheid hadt ook byzodnere Liefde voor deze Gezindheid;

want eenige leden derzelve hadden hem reeds in den jaare 1572 eene goede somme gelds, naar hunne en des tyds gelegenedheid, tot bevordering der gemeene zake, verstrekt.

En mogelyk is daar aan ook toe te schryven, dat hun in Zeeland, als nog het recht to'ekoomt van, in hunne eigene kerken, ook derzelve ledematen te mogen trouwen.

En dan komt er deze interessante bedenking:

Petrus Dathenus, wel eer Monnik te Poperingen, die den jaare 1566 in Zeeland reeds gepredikt hadt, doch sederd Leeraar der Hervormden te Gent was geworden, en wiens slegte en aanstootlyke Rympsalmen, als nog, hier te lande in de meeste kerken, tegen verdienst, geberuikt worden, voer, ten dezen tyde, hevig uit van den predikstoek, tegen het heilloos punt (zoo noemde hy het) van den Gentschen Vrede, waar by den Roomschen Vryheid van godsdienst werdt toegestaan. Om het voorstaan van dit punt, scholdt hy den prinse voor eenen, die om God, noch Godsdienst gaf.
En, hier vinden we dus onze Poperingenaar Pieter Daten terug.

30 juli 1578 – De troepen van Ryhove te Ieper - Augustyn van Hermelghem

Op den 30sten van hoymaend, naer den noene, als alle ruyters en voetknegten vertrocken waren, zoo als mijnheere van Ryhove hadde geheeten, is met de goetwillige van Gend uytter stadt vertrocken, en gelijk met hem veel lichte peerden van mijnheer van Assche, zynen broeder, en reed naer Isseghem.

Die van die Nieuwe Religie hielden altydt hun ure en dach in de presse, want zy op den zondag, dyssendag en donderdag continueerden, naer het luyden van 3 poysen met clocken, in Ste Nicolayskerke, die welke al geydelt was.

Op den 1sten van oust, zoo was de trommele ommegeslegen dat elk soldaet van de voetknegten zoude komen onder zynen capiteyn, en het trompet van alle de ruyters en lichte peerden, en zy deden een revuwe en de ruyters deden bin den middelen tijd ronde lancks de muren van der stede.

Op den 2^{den} van oust, zoo wasser vercondigt by laste van den capiteyn dat alle soldaten, als ruyters en voetknegten, zouden moeten doen hun zelf cost, maer dat men hun zoude moeten geven servyssie, en dat alle vrouwen die niet en waren hun huysvrouwe, dat die zouden moeten vertrecken.

Op den **20sten van oust**, zoo was dat in den nuchtenstond het trompet ommegeslegen was om de perde-ruyters te vertrecken; want zy al betaelt waren, en zy deden vele wagens arresteren om te voeren hunne bagayse, en ontrent den 4 uren naer noene, zoo kwamen zy alle ter maert, en alzo wel lichte peerden als ruyters, makende op de maert eene tournande.
Zy zijn vortrocken ter Dixmudepoorte uyt naer Roeselare, en er waren sommige wel getouft van hun meester, want het gemeene was blyde dat zy van hun waren ontslegen.

Op den **26sten van oust**, zoo was't tot Corterijke wart, en ontrent den 9 uren niet wetende van waer het kwam, zoo was by vreemde mare in de kerke al afgesteld, en het brochte in de maert confucie by; want daer was van alle volke te mart, en op den 27sten van oust, was't dat tot Ypre kwade maren ommeliepen, maer het vergink betere; maer men heeft in alle kerken en cloosters de beelden afgezet, niet wetende van waer het kwam, maer omdat tot Gend en tot Corterycke geschied hadde, zoo dachte men dat die van Ypre ook zoo doen moesten; maer op den 28sten van oust, zoo was het Groot Gemeene vergaert en daer waren vele zaken gehandelt

Op den 1sten van september, zoo warender veele knegten aengeschreven die Simoen Uttenhove gedient hadden en M^r. Van Ryhove, en men zont ze alomme op de dorpen, gelijk tot Kemmele, en op andere plaetsen, en niemand en wiste de intentie van dien; en op den 4 van september, zoo warender een deel van deze voornoemde soldaten **tot Poperinghe, en hebben met eenige kwaedwillige gegaen in de kerke van St. Bertin, en hebben't al in stukken gesmeten**, en ook andere in andere plaetsen van de zelve doene; want die van Gend bin hun stede en wilden niet consenteeren eenige geestelyke, en ook mede ontrent hun stadt,

aldus begonst het ook ontrent Ypre dat hetzelfde zoude volgen; want men hoorde anders niet bin der stede dan van bet wechjagen van de geestelyke; nochtans op den 4 september, was van den Hove gezonden dat men processie zoude dragen, 'twelke men dede elk in zyne prochie op den 7 van september.

21 augustus 1578 – Jan Tant heeft schulden voor koop van hoppe - SAP 395

Jan Tant filius Clays kendt schuldich zyne **Toussain Deveren**

de somme van vichtien ponden grooten van coope ende leveringhe van groene hoppe - te betaelen deen helft te kersmesse - lichtmesse ongebrepen ende dander helft te Paesschen beede eerstcommende -

ende inghevalle de voornoemde Jan blyft in ghebreke van te bteaen teerste paeyment te lichtmesse al ghevallen -

ende in verzeckerthede van tzelve te bethaelen verbyndt een behuuse hostede - erfve ende catheylen opden Yperdamcoutere -

daer den voorsiede Jan woont - belast in een halfve rente van acht ponden grooten in principael jeghens Loys vande Ghoorsteene -

dies es byden debiteur verschooten twee ponden grooten behoudens hy houdt dach van betaelynghe elck payment -

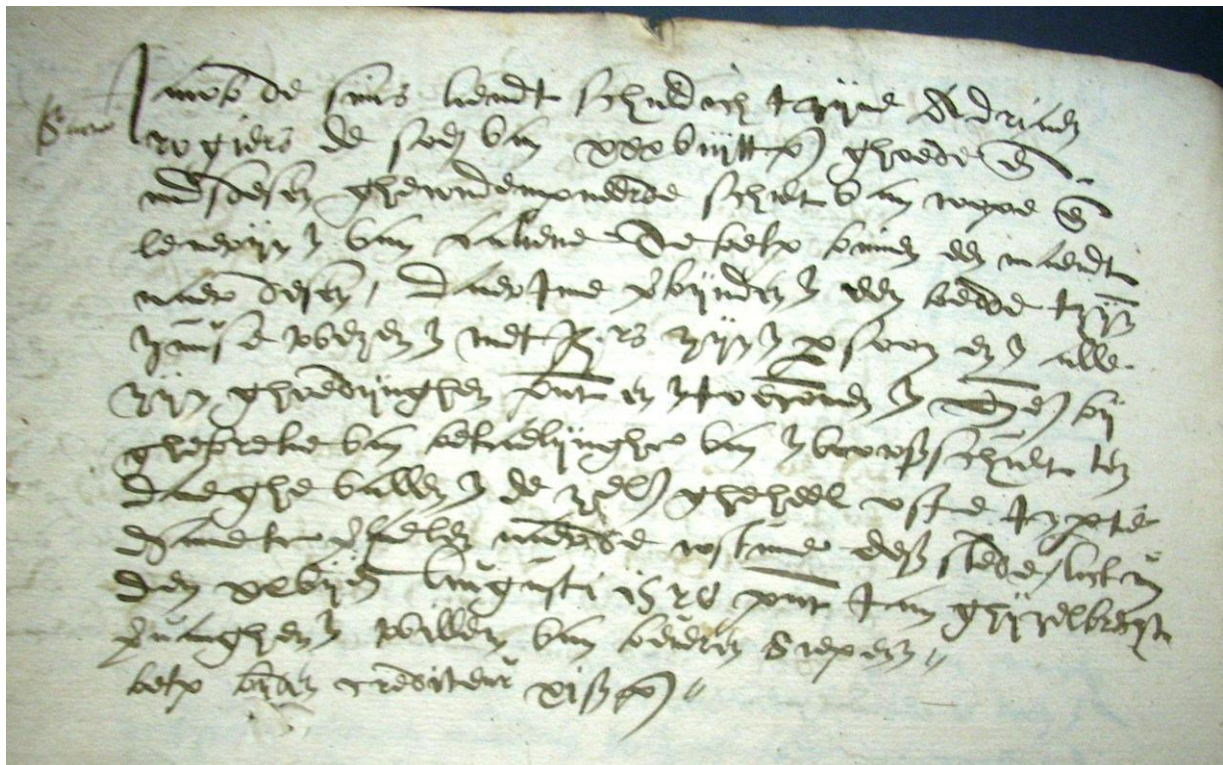
zo voorseit es - wert hem payment dies nyet behoudt hy an hem zelve

omme executie -

Actum den xxj augusti xvc lxxvij

Present Lauwers Pilgrem ende Gregoris Cloribus, scepenen

27 augustus 1578 – Renten – SAP 395

Jacob DeSmis

kendt schuldich tzyne **Adriaen Rogiers**

de somme van xxxviiiij pond parisis ghoede ende mids desen ghecondempneerde schult van coope ende leverynghe van lakene te betaelen binnen een maendt naer desen, daerinne verbyndende een bedde tzyne huuse wezende metgaders zynen persoon ende alle zijn ghoedynghe – present ende toecommende – omme by ghebreke van betaelynghe van tvoorschreven schult ten daeghe vallende – de zelve gheheel ofte tpartie daeraen te verhaelen naer de coustume deser stede
actum den xxvij augusti 1578
present Jan Gysselbrecht vervanghende Willem van Beveren, scepen
betahelt by den crediteur xj schele parisis

14 september 1578 – Knechten van Ryhove te Poperinge - Augustyn van Hermelghem

Op den 14sten van september, 't welke was op Heylig Cruysendag, zoo waren mijnheeren vergadert, en ook mede de 18 Mannen, en ontrent den 9 uren, zoo waren alle de poorten gesloten, en daer waren eenige maren gekomen datter waren sommige voetknegten, die in 't legere waren gecasseert, en waren sterck, zoo men zeyde, by de 17 vendels; ook waren allomme knegten, tot Belle, Meesene, Waestene, **Poperinge**, alle van de compagnie van mijnheere van Ryhove, ook waren daer ontrent de peerden van mijnheer Van Assche; nu het gemeene ook niet wetende waeromme dat men alle de poorten gesloten hielt, en mijnheeren den geheelen dag vergaert zijnde, en daer was zeer veel volk van buyten, die gekomen waren ter presse, die welke uyt de stadt niet en mochten, en buyten alle poorten, zoo wasser veel volk om ook in te zyne, maer de poorten waren alle opengedaen als de clocke was op het verlaten, en het volk dat buyten was ingelaten.

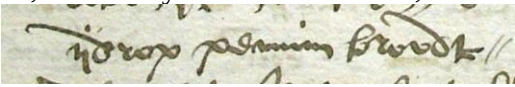
15 september 1578 – De maagd van Gent – SAP 395 Renten

Augustyn Lancsweert als ghetrouwet hebbende **Cristyncken, de dochter van Jan Broeders**,

heyft ghecocht jegheens **Joos Denys en Cathelyne** zijne huusvrouwe eene erfvelicke losrente van xij pond parisis tsjaers, de penninck xvj – vallende altyts den xvde september teerste xvc lxxix ende also voorts van jaere te jaere totter lossynghe van de voorseide rente met zulcke ghelden sconincx,

daerinne verbindende tvjde van een huus, erfve ende materialen daer Charles Maes ende Christiaen van Pourques nu presentelick woonende zijn - staende op dYperdamcoutere langhes de Schipvaert

Item een huus, erfve ende catheilen op den Overdam – ghenaemt **den maecht van Ghendt** – metten noordzyde Steven Canin, de zuudzyde Pieter Robrecht, twesthende de straaete ende

toosthende recht van meester ijdrop (Deze naam wordt ook *Hydrop* geschreven – De man had dus wel een heel parte voornaam)

Pennincbroodt

Inninghe naer coustume

Actum den xvde september xvc lxxviii

Present Loys Makeblyde, burghmeester, Corneel de Schottere, Willem van Beveren, Jan Goddud ende Matthys van Heede, schepenen

17 september 1578 – SAP 244 – Hop

Corneel Stilte es gehcondempneert te bethaelen Anthoon Maes xij ponc xvij schele vi deniers grooten over coope van hoppe – ghegroot op cedulle ende kosten
 Pieter DeWorm es ghecondempneeret te bethaelen Maillard de Ruddere de somme van x pond xvi schel viij deniers grooten van coope ende leverynghe van hoppe – ghekendt ter insinuatie by pours ende kosten op cedulle.

We kunnen de situatie voor de streek vereenvoudigen door te stellen dat de Geuzen zich hier genesteld hadden. De geestelijkheid en enkele katholieke burgers zijn vertrokken naar Sint-Omer. Ondertussen trekt Dela Motte, nu verbonden met Don Juan, van uit het zuiden op naar deze streken.

Op de 20ste september, krijgen we nog een beeldenstorm te Ieper.

Zo schrijft van Hermelghem:

Op den 20sten van september, zoo zouden uytgetrocken hebben de goetwillige van de poorterie, maer daer waren vele die geen roers en hadden, aldus zy en volgden niet met het vertrecken; maer in den middernacht, zoo hebben de poorterie en eenige van Gend gegaen en de slueters gekregen van de kerke S. Maertens, en zijnder ingegaen, en hebben't al in stukken gebrocken, zoo datter niet veel geheel gebleven en is; maer in den nuchtenstond zoo liepender eenige, en zijn door een glazen venster ingebroken in Ste Jacopskerke, het zelve ook zulks doende, en ook in Ste Pieterskerke, en ontrent den 8 uren zijn zy geloepen in Ste Cathelyne gasthuys, en hebben't al gebrocken, ja zelve tresorie, coutsen, garderopen en alle catheel, en al meest wech gedragen en ook mede in Ste Jans gasthuys het zelve doende, en mijnheer den Voocht hadde zijn beste gedaen, maer ten mochte niet helpen, en het was op eenen zaterdag en Ste Mathiasdag.

De troepen van Don Juan, door Van Hermelghem de Walen genoemd, rukken nu verder op.

Op Ste Bavesdag, 't welke was op den **eersten van october**, in den nuchtenstond, zoo hebben de Walen, die daer ontrent Stegers lagen versterckt zijnde noch van eenige, gekomen door Wervicke naer **Meenen**, ook mede tot Waestene, en ontrent den 4 uren in den nuchtenstond zoo was de sentinelle wech en de bariere open, en hebben alzo **Meenen** ingenomen, roupende: 'Slaet dood!' en hebben ook eenige dood geslegen.

Een paar dagen later nemen de malcontenten ook Wervik in.

De maere tot Ypre komende ontrent den 9 uren, heeft groote beroerte gemaakt onder het volk bin der stede, die heeren en de 18 mannen en de capiteynen gesproken hebbende met elk andere om oordere te stellene bin der stede; want men zeyde dat zy waren 15 vendels, zoo wasser ontrent den noene geroupen

dat alle pachters hun coorn, 't sy in schooven ofte in granen, zouden bin der stede bringen, en

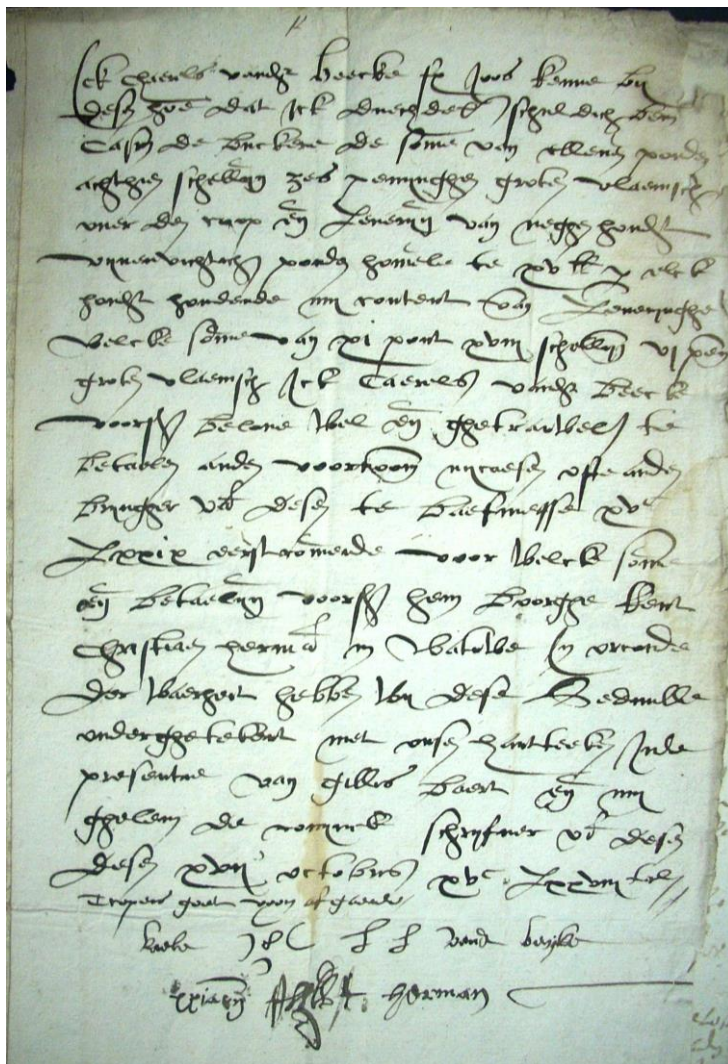
oock alle huysen die stonden bin de 2000 voeten, zouden moeten afgebrocken wezen, bin den dage, op te wezen verbrand; ontrent den 2 uren achter den noene zoo was het vier in het clooster van den Augustynen gesteken by den serjant-majoor, en ontrent den 4 uren, zoo was ook het vier gesteken in Ste Clara, 't welke een alzo schoon clooster was alser in het land stond.

Op den 5^{den} **van october**, zoo was't zondag, en in den nuchtenstond trocken vele lieden naer Wervicke, en komende by de stede zoo hoorden zy luyden eenige clocken, en het waren de Walen die wederomme bin der stede waren en deden daer, zeyde men, misse doen; men slouch t'Ypre den trommele om dat alle gevluchte soldaten zouden vergaderen, en trocken uytter stede.

Het liep in het woord dat de Walen meeninge waren de stede van Dixmude in te krygen, en daer trocken eenige gedeputeerde uyt Ypre om hun te adverteerene van zulks, en men zondt naer Dixmude 60 soldaten om de stede te bewaren, en het stond al in de wapenen dat stock dragen mochte, en het was belet; aldus hebben de Walen alleomme vele zaken voortgesteld; maendag, dyssendag, woensdag was men ten hove om dat Casemier zoude eenig volk zenden, 't zy te peerde ofte te voet.

Op den 10sten **van deze maend**, zoo waren vele landswerren vergadert met twee vendelen knegten, en de Walen zijn uyt Meenene gekomen met geweld, en hebben de landtlieden bevochten, en daer zijnder vele verslegen, en ook mede vele Walen; dit gebuerde ontrent eene

prochie, genaempt Lauwe, en het maekte eene groote beroerte overal.

17 oktober 1578 – Verkoop hop -
Processen SAP 116 nr. 1

Ick **Caerel Vanderbeecke** filius
Joos

kenne bij desen hoe dat ick
deuchdelick schuldich ben **Casen
De Backere**

de somme van elleven ponden
achthien schellynghen grooten
vlaemsch voor de coop ende
leveringhe van neghen hondert
vierenvichtich ponden hommele
te xv ponden prarisis elck hondert
houdende mij content vande
leveringhe

welcke somme van XI pond XVIII
schellynghen VI pennynghen
grooten Vlaemsch
ick Caerels Vanderbeecke
voorschreven

belove wel ende ghetrauwelick te
betaelen anden voornoemden
Nycasen ofte anden bryngher
vandesen te Baefmesse XVC
LXXIX eerstcommende,
welcke somme ende btaelynghe

voorschreven hem borghe kent Christiaen Herman in Watuwe,
In orconde der waerheyt hebben wy dese cedulle onderghetkent met onse hantteeken inde
presentie van **Gilis Baert** ende mij **Ghelein de Conynck** schrijfver van desen
Desen xvij octobris xvc lxxviiiij tich
Tcoopers gaet voorafgaene
Kaerle Vander beijke
Christiaen Herman

Intendit ende inventaris die Diedeman overgheeft de weduwe van Nicaïsen De buckere,
heerscheghe ter eenen
Jeghens ende tne laste van de voornoemde Lauwtyck, als ghetrauwet hebbende, de weduwe
van Charles Vande beecke, verweerder, ten andere
Dienende voor ulieden heeren bughmeesters ende schepenen vande stede van Poperynghe

Alvooren es waerachtich dat heeschereghe te ghoede compt ter laste vanden verweerder in de
voornoemde qualiteyt
de somme van elff ponden xvij schele zes pennynghen, grooten vlaemsch vanden coop van ix
vyfften vyftich ponden hommele te xv pond parisis elck hondert,
breeder blyckende by zeker obligatie onder thandteeken vande zelve Vande Beeke in daten
van de xvij octobris 1578, hiermede ghevoucht ende ghecotteert met A.
Omme betaelinghe vande welcx (naer ghevraegh der zelve)
de heescheereghe ghedwonghen es gheweist den verweerder te compelleren voor justicie,
zodat naer procedure ende ignorantie vanen zelve handteeken d'heeschereghe gheadmitteert
was daerop te faicte ende tzelve te wezen het eyghen handteeken vande zelve VandenBeike
tot vulcommen van welcx ende omme claerlick te vertooghen tzelve handteeken te wesen
vande voornoemde Vander Beike,
belyeve mijne voornoemde heeren te hooren, eeden ende examineren d'oirrconde in marge
(Gheleyn de Conynck) off hy niet wel en weet de voornoemde obligatie met zyn eighen
handt gheschreven thebben,
over welcx hy oick bekent present gheweist thebben ten maeken van de handteexkene, ter
presentie van wylen Gillis Baert vande voornoemde Charles Vanderbeke,
ende breedere hy dannaff zoude moghen weten.

Oriconscap over de weduwe van Nicaïsen de Buckere, heeschereghe
jeghens Cornelis Lauwyck, zoo hy betrocken es, verweerder, den xxvij ste february 1593 –
present Makeblyde, burghmeester, Woillem Liebaert & Eloy Moreel, scepenen.

Gheleyn de Conynck, wetschepen ende clerck van berechte deser stede,
oudt lxij jaeren of daerontrent, oriconde, ghedaecht, beleet ende by eede gheexamineert op
tvoorschreven intendit ende tbewys hier inden gheemployeert,
deposeert dat hy de cedulle met den intendit gevoucht, ghescreven heift,
met zyn eighen handt ter presentie vande personen inde zaeke ghenaemt,
daer oick den voornoemde wylen Chaerles Vanderbeke die zelve cedulle teeckende zynder
oirconde, presentie, conforme naer tscrift voordien.

20 oktober 1578 – Leverstraat op het erf van het Gasthuis - SAP 395 - Folio 107

Jacob van Hondchoote filius Jacobs kent schuldich tzyne **Clays Paesschensone**
de somme van vijftich ponden grooten van coope ende leveringhe van een huus ende catheilen staende
inde Leverstrate op derfve vande Gasthuuse -

de noordzyde jeghens derfve vande disch van Sint Bertins - de zuudzyde thuus ende erfve vande hoirs ende eldinghen van de weduwe Chrsitiaen Zannekin -
tvoorseide ghecochte huus wesende zuuver van alle renten ende verbanden -
te betaelen de voorseide schuldt met vier ponden grooten ghereet ende tsurplus met vier ponden grooten tsjaers danafftjste jaer vallen zal den jste septembris xvc lxxix ende alzoo voorts ghelycke vier ponden grooten telcken den eerste september -
alle jaer totter vulle betaelinghe vande voorseide L ponden grooten -
daerine verbindende zyne persoon - metgaeders voorts tvoorseide ghecochte huus ende voorts alle zyne goedynghen - present ende toecomme -
omme by gebreke van betaelinghe de voorseide schuld ende elck payment bezondere ofte partie van dien daeranne te verhaelen -
dus heeft den voornoemde coopere debiteur tzynenwaerts trecht vande huer vande voorseide gasthuuse - de tijde van zes jaeren - naer tbewys vande cedula - voor de somme van zes ponden parisis 'tsjaers
Actum den xxste octobris 1578 -
Present Jan Wyts - burghmeester ende Jan Godduud - schepene

22 oktober 1578 – Ten oorlog – Augustyn van Hermelghem
--

Op den 22sten van october, zoo hebben die van der stede by laste van de capiteynen gecocht jegens de coopliden, die de Noordmanders, de zelve die noch binder stede waren, toebehoorden, en cochte 50 ossen, en men dede die slaen voor provysie van der stadt; aldus lagen de Walen noch tot Meenen – *dat was Emmanuel Filibert van Lalaing ofwel de nieuwe baron van Montigny met zijn Malcontenten* en Casemier – *dat zijn de troepen van Matthias en de prins van Oranje* - lach tot Cortryck met zijn volk, en daer en gink niet voor van eenige beteringe; het liep ook in het woort dat t'Ypre koomen zouden Schotten, voetvolk en peerdevolk, en alle prochien monsterden en moeste uyt den vyfsten; ook mede hebben de Walen die van Waestene en Roeselare gebrandschat, en moesten geven 50 ponden groote de weke, en moesten de penningen beschikken tot Meenen, en die van Waestene, Roeselare hebben 't gedaen by advise van Mijnheere van Ryhove en de commissarissen.

Op den 24sten van october, in der nacht zoo zijn de Walen gekoomen tot by de poorte voor Ypre, een gedeelte peerden, en hebben 3 schueten geschooten op der stede, en zijn wederomme vertrocken naer Wervycke, en hebben 3 soldaten medegeleet die sliepen te Seleke Muelene.

31 oktober 1578 – Namptissement hoppe - SAP 255 – Namptissementen

Lauwers Sheerjanssoone namptieert duer de hand van zijne huusvrouwe gheconsigneert by justicie vut crachte van acte vande wet in daten xv july laetstleden jeghens **Kaerle de Conynck**
als ontfanghere van de coopdaeghen
de somme van lvij pond vij schele parisis,
reste van coope van hoppe op de pertsse gedaen by Matthys Caelen ten hove van meester Staes Seys ende vercocht by den voornoemde consignandt, zo onder de voorseide Kaerle mainteneert
Actum den laetsten october 1578
Present Jan Wyts, burghmeester ende Jan Godduud, schepen

Ghelicht tvoorseide namptissmendt by den voornoemde Kaerle de Conynck, borgh ende principael Pieter de Conynck filius Joris

Actum eodem

Present de voorseide burchmeester Wyts ende Godduud, schepen

4 november 1578 – De Malcontenten te Ieper – Augustyn van Hermelghem
--

Ook op de 4de november komen de Malcontenten terug voor Ieper/

Op den 4^{den} **van november**, zoo kwamer op den noene een allaerme, want de Walen met de Francoysen kwamen voor de poorte, en waren peerde-ruyters; zy vertoochden hun omtrent de Meese-poorte, en daer was ook een gedeelte omtrent de Antwerp-poorte en daer werd naer hun geschoten met vier stukken artillerie, en het volk was al zeere beroert; want alle de trommelen slougen allaerme, en alle de soldaten kwamen ter maert, en stonden daer in slach-orderen wel 2 uren; en omtrent den 4 uren zoo vergink het noch redelijk, maer het volk was zeer beroert overal, want Casemiers volk lach tot Cortryck, en en deden niet toe maer liet hun gewerden.

Op den 6^{en} **van november**, zoo was donderdag, zoo in den morgenstond, zoo wiert men geware dat de Francoysen lagen stedevast omtrent de Muelene op de Meesestraet en ook omtrent de Peerde-maert, want zy hadden in den nacht diversche scheuten geschoten, en vertoochden hun in diversche plaetsen omtrent Sente Jan, op de peerde-maert; ook mede zoo hebben zy in den nacht ofte nuchtenstond alle de overdragen en sluysen gebroken ende Ypre zonder water gesteld; aldus zoo wasser groote beroerte binnen der stede, en men geboet dat men by een vergaderden zoude alle metsers en temmerlieden om hun te werke te stellene, daer het noot zoude wezen, en men dede de Boesink-poorte open en daer trocken een gedeelte poorters en soldaten uyt, en staken in brand noch eenige huysen, die by gratie ofte by aventure bleven stane; aldus zoo liepen de soldaten met blooten zweirde en daer kwam een gedeelte Francoysen, en hadden jegens elk andere scarmutsie, daer bleven eenige dood van de Walen, en de Walen schoten bin den dage dry ofte 4 soldaten, die zeer gekwest waren; maer daer en bleven geene ter stede dood. Op den noene was wederomme een gebodt gedaen, dat alle die peerden en wagens hadden, zouden moeten comen en vinden hun te Brielen om te halene steen dat de stede hinderlijk zoude wezen, en men vrochte overal zeere om te fortificeerene de stede, daer het noot was, en men schoot diversche scheuten met groot geschut naer hun, bin den daghe.

Op den 8sten van november, zoo hebben de Walen de reveillie geslegen omtrent den 6 uren, en het trompet slouch ook mede, en omtrent den 9 uren zoo vertrokken zy van den Hoogen Zieken, en namen hun wech **naer Vlamertinge** en trocken voort met hun peerden, en alle die de wachte gehadt hadden, en niet en waren op de rolle, moesten wederomme gaen waken, en omtrent den noene was open gedaen de Boesinckpoorte en de Tourhoutpoorte; aldus zoo liepender eenige poorters beziende of de soldaten van de Walen wech waren, maer men wilde geene soldaten van bin der stede uytlaten; en de poorters liepen naer den Hoogen Zieken, aldaer zy niemand t' huys en vonden, maer zy vonden daer vele schapen geslegen, en ook verkens, en ook potten met veele gecokte spyzen, als coolen, rapen, vleesch te viere, brood en ander victuallie, 't welke zy met hun brochten en liepen alomme tot groot achterdeel van de aldaer woonende personen; want alle dat de Walen niet met gedragen en hadden of dat de lieden niet gevluht en hadden, brochten zy mede; aldus omtrent den 2 uren naer noene, zoo liet men de soldaten uyt, en zy vonden midts zoekende alomme zeere hier en daer, noch eenige Francoysen, en brachten eenige gevangene en ook eenige peerden, en omtrent den 2 uren zoo trocken de goetwillige uyt van der stede om coorn, en brochten 3 ofte 4 wagens mede; aldus vergink dezen dag, en men zeyde dat de Walen waren getrocken naer

Reghenegels of *Reningelst*.

Op den 13sten **van november**, zoo kwamer nog altijd eenige menschen gevlucht in de stede, want geheel **Poperingen** was zeere bezorgt, want zy waren gesommeert by de Francoozen en men sprack van apointementen, aldus zoo kregen de Walen zoo veele schadts, dat ongelovelyk was, en men vreesde zeere **van Lamoote**, want hy veel volk by hem vergaerde, voetknechten en ook peerden.

Pas in november 1578 – zo schrijft Violet Soen in haar boek *'Vredehandel'*¹ - kon La Motte er een doorbraak forceren, maar dan meteen in de twee belangrijkste steden, de bisschopssteden Sint-Omaars en Atrecht. Met Sint Omaars onderhield Valentin de Pardieu steeds goede contacten – niet alleen lag zijn titelgoed dicht bij de tad, ook zijn vader was er meerdere malen burgemeester geweest. La Motte onderhandelde er met gouverneur Rumingen en kapitein Nicolas d'Aubermont, heer van Manuy. De deken overtuigde Alonso de Curiel om extra fondsen vrij te maken voor de verzoening van de stad. Kort nadien werden de calvinisten uit Sint-Omaars verdreven. Het koninklijk gezag werd er hersteld op **11 november 1578**. Curiel liet de eer voor de verzoening over aan La Motte, naar eigen zeggen omdat die nogal lichtgeraakt was. Zeven maanden na diens eigen verzoening met de koning, had La

Motte met Sint-Omaars een eerste opsteker op zak.

Tot zover Violet Soen.

Ook in Atrecht werd het oude regime hersteld.

22 november 1578 – De nieuwe proost François de Persenville - Monasticon Belge – Tome III – Dom Ursmer Berlière

Op de 22ste **november 1578** wordt **François de Persenville** als proost van Poperinge aangesteld. Franchois was het klooster ingetreden op de 16de maart 1558. Daar werd hij eerst 'custos puerorum' of regent van het college van Sint-Bertin, sedert 1576 onder – graanmeester om dan op de 22ste november proost te worden. Hij zou dit blijven tot op 26 november 1585. Op die datum is hij als proost aangesteld te Arcke. Wie hem opvolgde als proost te Poperinge kon Dom Berlière niet achterhalen.

Hij mag dan al als proost aangesteld geweest zijn, vertrekken naar Poperinge kon hij op dit moment nog niet, het zou wachten worden.

De rekeningen der steden - Heindericx

¹ <https://books.google.be/books?id=IMIU-uVS8qgC&pg=PA126&dq=Valentin+de+Pardieu+,+heer+van+Lamotte+,&hl=nl&sa=X&ved=2ahUKEwjDounJobtAhWMHewKHYBBA5kQ6AEwAHOECAIQAg#v=onepage&q=Valentin%20de%20Pardieu%20%2C%20heer%20van%20Lamotte%20%2C&f=false>

De leden van Vlaenderen begonnen desen jare als souvereine heeren te handelen, sy gaven elck in sijn district, op hunlieder name, commissien uut, soo om de reeckeningen der steden ende casselrien te voersien, als om de magistraten te vernieuwen. ...

Van nu voorts begonden de geusen alle slach van ongelijck aen de geestelicke lieden te doen, sonder dat yemant hun daer over durfde berispen.

Al het goet die aen priesters ofte aen cloosters toebehoorde, ende waerop sy de handen conden leggen, was by hun geacht voor goeden buyt, gelijk of sy hetselve soudent genomen hebben op Turcken ofte andere ongeloovigen, ende dit gebeurde nietjegenstaende de religioensvrede ende andere ordonnantien by den aertshertogh Matthias nopende des saecke gegeven.

Die ongehoorde handelinge dier onder het eygenste volck bestont, was oorsaecke, datter vele geestelicken uut deser casselrie trocken, daer sy sulcke ongeregeltheden niet en mochten middelen, noch de selve verdragen.

Den **1ste oktober 1578** stierf don Juan van Oostenrijck, gouverneur generael vande Nederlanden. Van wege den coninck wiertter in sijne plaetse gestelt den prince van Parma.

De gesaisierde goederen

De generale staten der Nederlanden die aldermeest onder den invloed vanden prince van Oragnien ende van persoonen der gereformeerde religie werckten, besloten van verbeurt te doen verclaeren ende in beslag nemen alle de geestelicke goederen, om met derselver opbrengst, ten deele de groote onkosten des oorlogs te betalen, ende alsoo traechsaem de geestelickheyt te laten uutsterven, opdat de catholycke religie soude mogen uutgeroeyt wesen ende de calvinische leere in hare plaets connen floreeren.

Dat ontwerp behaegde seer wel de vier leden van Vlaenderen, om dat ze door dien middel veel geldt soudent in handen hebben, ende daerom sondent sy dadelick een bevel uut, met last van 'tselve te doen vercondigen.

Den inhoudt van dit stuck was aldus: dat alle de geestelicke goederen ten profijte vanden staet aengeslagen waren, ende dat een iegelijk die aen de geestelicken yet schuldich was, aen de selve naer de uitroepinge van hunlieder ordonnantie, niet meer soude betalen, op peine van tweemaal te moeten voldoen.

De gesaisieerde goederen voor Poperinge hebben we teruggevonden in het stadsarchief van Brugge. We geven deze na het jaar 1579, waarop ze slaan.

24 juli tot en met eind 1578

- Unie van Brussel
- Spaanse gebieden
- Spaanse herovertingen
- Calvinistische machtsgreep
- Spaanse overwinning
- Staatse overwinning

 Unie van Brussel

 Spaanse gebieden

 Spaanse heroveringen

- Calvinistische machtsgreep

- ☐ Spatialise overwriting
- ☐ Stereo overwriting

